

Opcions

18 desembre 2005
abril 2006

Informació per a un consum conscient

PVP 3 €

**Consum de
bolquers i compreses**

CANVIEM ELS BOLQUERS?

**La realitat
segons els
llibres de text**

**Un passeig per
l'escola del rebuig**

**Xarxa Mundial
d'Oportunitats
en Masies
Ecològiques**

C R I C

Opcions

Direcció
Montse Peiron

Redacció
Isabel Atela, Montse Peiron,
Álvaro Porro

Col·laboracions
Eric Bachs, Óscar Carpintero, Charli,
Ecologistas en Acción - Madrid,
Jordi Panyella, Dolores Rubio

Correcció
Toni Casals

Fotografia
Betty Navarro. Secció *Viatges*:
Eric Bachs, Mariel Vilella

Il·lustracions
Laura Aubert, Xavi Bayle, Mirjana Farkas

Disseny gràfic
Muntxa Busquets, Pep Sansó, Pau Ricart

Maquetació
Ex-Libris, s.c.c.l.

Impressió
Gramagraf s.c.c.l.

Agraïments
Imma Casajoana i Marina, Gerard
Clemente, Lúdia i Martí, Isabel Coderch
i Mateu, Mariona Ferret, Lily Gallamini,
Montse Roset i Laia

Dipòsit Legal: B-17766-2002
ISSN: 1579-9476

Impressió en paper reciclat

Us agraïem que si reproduïu de la
manera que sigui qualsevol part de la
revista citeu la procedència.

Aquesta revista també s'edita en castellà.

EDITORIAL

Perquè tan tard

Aquest número d'*Opcions* arriba molt tard. És perquè al CRIC hem tingut una temporada força moguda: hem hagut de canviar de local, hem estat un parell de mesos sense telèfon ni internet, hem estat uns mesos amb una persona menys per a les tasques d'administració, tots tres membres de la redacció hem fet vacances dintre d'aquest mateix període... Ens sap greu el retard tan gran, però no és pas que el CRIC estigui parat, ans al contrari: cada vegada ens arriben més consultes i sol·licituds de publicacions en altres mitjans, fem xerrades, alguns col·laboradors s'hi van involucrant més...

Confiem que ara que tot torna a la normalitat podrem reprendre el ritme sense més entrebancs. La intenció inicial de la revista era ser bimestral, però ens trobem que en dos mesos no ens és possible fer la feina que comporta elaborar cada número, per això en principi sortirem cada tres mesos, tal com estàvem fent darrerament.

Aprofitem per explicar-vos que la nova seu del CRIC és al barri de Sant Pere de Barcelona, en concret al

carrer Arc de Sant Cristòfol 11-23 baixos

Hi continuem compartint espai amb l'editorial Icaria, que a més hi ha obert una llibreria dedicada a temes socials i de medi ambient. Hi podeu trobar tots els números no esgotats d'*Opcions*.

Us expliquem també que hem organitzat una jornada de xerrades sobre consum conscient, emmarcada en el programa de la fira Biocultura que se celebrarà a Barcelona el primer cap de setmana de maig. Teniu el programa sencer a la pàgina següent. A la contraportada hi ha una entrada gratuïta per a la fira, podeu retallar-la (no s'acceptaran fotocòpies).

SUBSCRIPCIONS I COL·LABORACIONS

Nom i cognoms
Domicili
Codi postal Població
Adreça electrònica o telèfon

Vull subscriure'm a Opcions: ☐ en català ☐ en castellà a partir del número Data

FORMA DE PAGAMENT:

☐ **Domiciliació bancària:**
Titular del compte
Banc o Caixa d'Estalvis
Número de compte: Entitat Oficina DC Núm. llibreta o CC

☐ **Transferència al compte corrent del CRIC:**
Caixa d'Enginyers Entitat: 3025 Oficina: 0001 DC: 11 Número: 1433230889
Sisplau, indica al teu banc qui és l'ordenant

Com he conegut la revista:

Vull col·laborar amb el CRIC mitjançant:

Opcions

Copia o retalla aquesta butlleta,
omple-la i envia'ns-la:

CRIC
Arc de Sant Cristòfol 11-23
08003 Barcelona

També pots subscriure't
a través del web:
www.opcions.org

**Preu de la subscripció
per 6 números: 18 euros.**

Per a entitats i institucions,
es fan descomptes
per subscripcions massives.

JORNADA "Siguem conscients del nostre consum"

A BIOCULTURA BCN 2006

al Palau Sant Jordi

DISSABTE 6 DE MAIG

d'11 a 12

Manual pràctic per escapar de l'espiral de consum

amb Álvaro Porro i Montse Peiron, del CRIC (Centre de Recerca i Informació en Consum).

de 12 a 2/4 de 2

La imaginació al poder: obtenir sense comprar

amb Jordi Redondo, usuari de xarxes d'intercanvi de casa, Tere Buch, membre de Compartir S.L., i Charli, agricultor ecològic membre de la xarxa mundial Wwoofing.

de 2/4 de 2 a 2/4 de 3

Consum crític i mercat social

Amb Jordi Via, cooperativista, soci d'Arç cooperativa i membres de la Xarxa d'economia solidària.

de 4 a 5

No et mengis el món. Què hi ha darrere el teu plat?

amb Ferran Garcia, membre de Veterinaris Sense Fronteres i coordinador de la campanya *No et mengis el món*, i Álvaro Porro, del CRIC.

de 5 a 7

El menjar que llencem i el que no llencem

amb Engràcia Valls, sòcia de la cooperativa El Rebost, Isabel Atela i Montse Peiron del CRIC, i el Col·lectiu La Xirivita, cuina basurilla ecològica i popular.

DIUMENGE 7 DE MAIG

Taller per a nens de 6 a 15 anys

de 2/4 d'1 a 2/4 de 2

Entre la boca i el raspall, fes-ho natural

amb Mariel Vilella i Juan Antonio Garcia, experts en la impartició de tallers sobre temes de consum i medi ambient i col·laboradors del CRIC.

CAMPANYA CONTRA REPSOL-YPF

Diverses organitzacions socials volen convidar tothom que hi vulgui participar a ser part del procés de construcció d'una campanya internacional contra **REPSOL-YPF**, com a exemple i màxim exponent local de les empreses transnacionals del sector energètic, responsables de crims ecològics, socials i contra la sobirania dels pobles.

Proposen una **CONTRA-JUNTA D'AFECTATS** paral·lela a la Junta d'accionistes que, oficiosament, se celebrarà a **Madrid durant el mes de maig del 2006**, en una data encara per confirmar.

Més informació sobre com participar o donar suport a la campanya a **repsolmata.info**

SUMARI

Opcions

Consum de bolquers i compreses: canviem els bolquers? 4

Idees

Wwoofing: Xarxa Mundial d'Oportunitats en Masies Ecològiques 20

Eines

Bolquers de roba al segle XXI 22

Trampes

Aprendre, per descomptat. Però, aprendre què? La realitat segons els llibres de text 24

Economia alternativa

El treball 26

Mirades

Contra la mitologia del creixement il·limitat. La mirada d'Oscar Carpintero 29

Viatges

Un passeig per l'escola del rebuig. Anem al mercat? 30

Recursos de consum conscient

Restaurants i càtering

Fundació Futur, Sésamo 28

Productes ecològics

Biospace, Lasao 19
Som.os 28

Mitjans de transport

Espai Bici 19

Economia social

Arç 28

Banca i inversions ètiques

Maderas Nobles de la Sierra de Segura 19

Publicacions

EcoHabitat, Il·lacrua 28
Viure en Família 15

Fires ecològiques

Biocultura, Eco.si 32
Bioterra 14

Consum de bolquers i compreses

CANVIEM ELS BOLQUERS?

Al nostre país tot just s'estan començant a conèixer els articles d'higiene reutilitzables. Començar a fer-los servir ens fa veure d'un manera molt palpable que tots, des de casa, podem contribuir, o no, a un gran volum de consum de recursos i de generació de residus. També ens permeten viure més de prop les coses que passen al nostre cos i que són el vincle físic amb el més essencial de la vida: néixer, créixer, reproduir-nos, envellir...

La funció dels articles d'higiene corporal (per a bebès, per a la menstruació i per a la incontinència) és **contenir el que s'escapa involuntàriament** del nostre cos, per tal que ni nosaltres ni l'entorn no ens embrutem ni hi hagi proliferacions microbianes desequilibrades.

Tenim força opcions al nostre abast per satisfer aquesta necessitat, si bé algunes són molt més visibles que altres. En tot aquest estudi les classificarem en funció de la durada de la seva vida útil, perquè és un aspecte clau a l'hora de valorar-les segons els diversos paràmetres que proposem de tenir en compte.

Tal com veurem, cadascuna de les opcions té diferents avantatges i inconvenients segons en quin paràmetre ens fixem: eficàcia, confort, preu, impacte ambiental, estil de vida, context social... Triar no és senzill, perquè hi ha moltes opcions i consideracions a fer-nos, i moltes vegades uns pros van de bracet amb uns altres contres. Amb aquest estudi volem aportar elements per fer aquesta elecció, donant a conèixer opcions novedoses a casa nostra, explicant les característiques de cadascuna i reflexionant sobre conceptes com *higiene* o *conveniència*. Com de costum, no hi ha cap opció vàlida per a tothom ni sempre, més aviat és probable que cadascú acabi escollint alguna combinació de diferents articles per a diferents ocasions (dia o nit, casa o fora, primers o últims dies de la regla...).

Pensem que només que un dels bolquers que fem servir al dia sigui de roba ja ens estalviem de llençar-ne 365 l'any

CURIOSITATS

La copa menstrual, una autèntica desconeguda a casa nostra, a altres països es ven des dels anys 30, i les esponges des dels 70. El primer indicatiu d'ús de tamps és de fa 3.500 anys.

Els articles d'higiene estan entre els productes pels quals es declaren més patents a Europa, unes 200 l'any.

D'UN SOL ÚS

REUTILITZABLES

PER A BEBÈS

Bolquers d'un sol ús. Van començar a aparèixer fa uns 40 anys i avui els fan servir la grandíssima majoria de les famílies. Bàsicament tenen tres capes: una de teixit suau i permeable que està en contacte amb la pell, una compresa absorbent i una capa exterior impermeable. A més tenen mecanismes per aguantar-se al cos del bebè per si mateixos.

La majoria contenen cel·lulosa, teixits sintètics i substàncies químiques. Algunes marques minimitzen les fibres sintètiques i els químics.

Bolquers de roba. Consisteixen en una roba de teixit **absorbent** (majoritàriament de cotó o canem) que se substitueix per una de neta a cada canvi de bolquers, i un **protector impermeable**. L'absorbent i el protector poden estar cosits o poden ser dues peces separades.

N'hi ha de molts tipus (s'expliquen a la secció *Eines*, a la p. 22). Es poden anar reutilitzant fins que el teixit es faci malbé per l'ús; solen durar almenys per a dos bebès.

Cal dir que els bolquers de roba d'avui dia són molt més còmodes d'usar que els d'anys enrere.

PER A LA MENSTRUACIÓ

Compreses i salvaslips. Són similars als bolquers per a bebès pel que fa a materials i estructura. La majoria són de cel·lulosa i teixits sintètics, i també n'hi ha de només cotó fluix.

Tampons. Són fibres absorbents, de cotó o raïó, premades en forma de cilindre. Poden dur aplicador (de cartó o plàstic) o no.

Compreses i salvaslips de roba. Són de cotó amb una capa plàstica al darrere. No és difícil fer-ne de casolanes (de fet moltes dones al món se les fan). Poden durar cinc o deu anys, potser més.

Esponges. Són esponges marines que s'usen com un tampó; quan estan saturades s'esbandeixen i es tornen a col·locar.

Copa menstrual. És un recipient de silicona o làtex en forma de vas que s'introdueix a la vagina i reté el flux de sang. Es buida i es torna a col·locar tan sovint com sigui necessari.

PER A INCONTINÈNCIA

Bolquers d'un sol ús. Tenen una estructura similar a la dels bolquers per a bebès. Són de cel·lulosa i teixits sintètics. També n'hi ha d'integrats amb unes calces.

Absorbents de roba. Al nostre país només n'hi ha una marca comercial (vegeu la p. 17), que els fa de teixits sintètics.

ELS PUNTS CALENTS DELS PRODUCTES

1 QUÈ NECESSITEM. PER A QUÈ SERVEIXEN?

- La funció dels articles d'higiene és **contenir els escapaments** incontrolats del nostre cos. Es poden classificar en dues grans famílies: **un sol ús i reutilitzables**.
- Els articles d'un sol ús són **més absorbents** i a la llarga **molt més cars**. Permeten que la regla i els escapaments passin més **desapercebuts**.

OPCIONS DE CONSUM

- Els bolquers reutilitzables en general s'han de canviar més sovint. N'hi ha una gran varietat de tipus entre els que es pot trobar com satisfer totes les necessitats, fins i tot a la nit. Solen ser **menys agressius** per a la pell.
- Fer el **manteniment** d'aquests estris fa que cuidem i coneguem el propi cos o les persones properes d'una manera més **conscient**.
- **Promoguem l'ús** de bolquers de roba en maternitats, guarderies, geriàtrics, botigues...

+INFO

Pàg. 8
Secció
Eines,
p. 22

2 ABANS D'ARRIBAR A LA BOTIGA

- Els **materials absorbents** poden ser cel·lulosa, cotó, canem i derivats del petroli.
- El cultiu del **cotó** és el que usa més **pesticides**, que són una font important de contaminació i **malalties** per als agricultors. El **processament habitual** és molt contaminant.
- La **cel·lulosa** i el **raió** estan associades amb **deforestació**, **contaminacions** greus i **transformació socioeconòmica profunda** de les poblacions on s'ubiquen les plantes.
- Els **components sintètics** deriven del **petroli**, origen de guerres, canvi climàtic, residus no biodegradables...

OPCIONS DE CONSUM

- Si fem servir productes reutilitzables disminuïm el **consum de matèries primeres**.
- Les millor opcions per als bolquers i compreses reutilitzables són el **cotó ecològic** i el **canem**.
- Les **esponges** i **copres menstruals** tenen un impacte ambiental i social **insignificant**.
- Hi ha articles d'un sol ús que fan servir materials i dissenys **més ecològics** que els convencionals.

+INFO

Pàg. 10

3 UN COP A CASA

- De tots els objectes **no reciclables** que fem servir, els bolquers i compreses d'un sol ús són els que generen **més quantitat de residus**.
- Per mantenir els articles reusables hem de fer servir **energia, aigua i sabó**. Gastar-los sense parar-hi atenció no és ecològic.

4 COM MENYS EN NECESSITEM, MILLOR

- Si aprenem a resoldre necessitats **sense haver de recórrer** a objectes nous estalviem diners i guanyem autosuficiència, consciència i sostenibilitat.

OPCIONS DE CONSUM

- En general els bebès que usen bolquers d'un sol ús **aprenen més tard** a controlar els esfínters perquè no senten mai que estiguin molls.
- Hi ha diversos hàbits i pràctiques que ajuden a **prevenir o curar** la incontinència.
- Fer compreses i salvaslips de roba **a casa** és força senzill.
- Si comprem productes de **qualitat** trigaran més a gastar-se o estripar-se.

+INFO

Pàg. 14

5 A QUI COMPREM

- Els diners que tots paguem quan comprem qualsevol cosa **és vital per a la viabilitat de l'empresa productora**. Si no ens **preguntem** per les seves polítiques podem estar donant suport a activitats que ens semblen negatives; si ens ho preguntem, ajudem a **fer realitat altres móns possibles**.

OPCIONS DE CONSUM

- Si comprem a empreses que treballen per introduir articles reutilitzables al mercat **ajudem a fer possible** que es desenvolupi una cultura més **sostenible i responsable**.

+INFO

Pàg. 16

OPCIONS DE CONSUM

- Fem servir tan **pocs** articles d'un sol ús com puguem.
- Fent servir productes reutilitzables, bona part de l'impacte ambiental del seu cicle de vida és **a les nostres mans**, i tenim multitud de possibilitats per minimitzar-lo (estalviar aigua i energia, fer servir sabons ecològics...).
- Llencem les caques al **vàter**. Llencem els tampons, salvaslips, compreses i bolquers d'un sol ús a les **escombraries**.

+INFO

Pàg. 12
Secció
Eines,
p. 22

1 QUÈ NECESSITEM. PER A QUÈ SERVEIXEN?

Els articles d'higiene corporal han de ser **eficaços** en contenir els escapaments del cos causant-nos el menor mal possible. Típicament, el mal que poden fer (els bolquers i compreses) és **coïssor o encestats** pel fet que la pell estigui molta estona en un medi humit i calent, i per la fricció; la humitat i temperatura a l'interior del bolquer depenen de la **frequència** amb què canviem els bolquers o compreses, de la **capacitat d'absorció** que tenen i de quant **transpirables** són. A la p. 12 parlem d'altres efectes sobre la salut que poden tenir aquests productes.

A més, els solem demanar altres prestacions com ara que siguin senzills de manejar, que no triguin gaire en eixugar-se o que siguin barats; és a dir, qüestions de **conveniència** personal. Les taules següents resumeixen les característiques dels diferents productes pel que fa a eficàcia i conveniències. Hi hem inclòs un aspecte al que normalment no parem gaire atenció: la **vivència** que experimentem amb el nostre cos amb les diferents opcions.

En general, en la nostra cultura actual solem entendre que és més convenient allò que ens **demana menys dedica-**

ció i/o menys diners, perquè normalment estem convençuts que “no tenim temps per a res més”. Per això la recerca industrial s'orienta quasi exclusivament a oferir-nos productes que ens permetin dedicar poca estona i poca atenció al que sigui. El màrqueting acompanya aquesta tendència, i així –en el nostre cas– ens pinta la regla i els pipins i caques com a coses fastigoses i fins i tot indesitjables, de manera que si podem no tocar-les ni olorar-les ni veure-les, millor. El fet que puguem “ni adonar-nos” que existeixen en general es veu com un avenç incon-

EFICÀCIA I CONVENIÈNCIA DELS BOLQUERS I COMPRESES¹

	D'UN SOL ÚS	REUTILITZABLES
Eficàcia	Els més habituals al mercat tenen un nucli de cel·lulosa barrejada amb sap (<i>superabsorbent polymer</i>), la substància més absorbent que es coneix (pot arribar a retenir 800 vegades el seu pes en líquid, si bé en posar-lo als bolquers la capacitat d'absorció és menor). Quan es mulla adopta forma de gel i no deixa escapar el líquid encara que apretis el bolquer o la compresa. La capa que està en contacte amb la pell sol ser d'un teixit sintètic,² dissenyat de manera que el líquid passa ràpidament cap al nucli. L'aigua no penetra en les fibres sintètiques, per això no queden molles i la pell està sempre eixuta. Els bolquers i compreses gruixudes solen ser de cotó fluix. Són menys absorbents i impermeables, però més suaus i transpirables i no causen al·lèrgies.	Solen ser de cotó –teixit en forma de ris (tovallola) o franel·la, cànem o una barreja de tots dos. Alguns barregen polièster en el teixit per ajudar a mantenir la pell eixuta. Alguns tenen una roba de polièster en contacte amb la pell amb aquest mateix objectiu. Tots aquests teixits són menys absorbents que el sap. El cotó és més suau que els teixits sintètics, no en va la publicitat dels productes d'un sol ús fa servir el reclam <i>cotton like</i> (“com cotó”). No obstant va perdent suavitat amb les rentades, sobretot en llocs d'aigua dura. En general amb els bolquers de roba la pell respira més bé, no s'escalfa tant i pateix menys fricció que amb els bolquers i compreses de teixits sintètics. El protector impermeable pot ser d'algun teixit sintètic (normalment niló o laminat de poliuretà) o de llana; en aquest cas és més transpirable i menys permeable.
Maneig i confort	Es posen i treuen molt fàcilment. Els bolquers solen ser més primers i lleugers que els de roba. El bebè nota molt poques vegades que va mullat. Les compreses gruixudes són més suaus (per això se solen fer servir en el postpart).	Alguns bolquers es posen i treuen igual que els d'un sol ús, altres són més entretinguts (vegeu la p. 22). En general cal canviar-los més sovint que els d'un sol ús, perquè sempre que el nen o nena es fa pipí queden molles. En el cas de les compreses no hi ha cap diferència de maneig.
Manteniment	Manteniment no n'hi ha (es llencen just després de fer-los servir per primera vegada). Cal organitzar-se perquè les escombraries no facin massa pudor.	Cal rentar-los i eixugar-los entre usos. A la secció <i>Eines</i> (p. 22) s'explica com fer-ho. Les compreses s'han d'esbandir amb aigua no calenta abans de tirar-les a rentar amb la resta de la roba.
Disponibilitat	Es poden comprar en multitud de botigues. Cal comprar-ne sovint.	Només es poden comprar en algunes botigues i fires, via distribuïdores que t'ho envien a casa o per internet (vegeu la p. 22).
Preu	Els bolquers poden valdre entre 700 i 1.000 euros per bebè.³ Les compreses, entre 25 i 40 euros per cada any de regla.	Un joc de bolquers per a un bebè pot valdre entre 250 i 400 euros.³ Poden aquantar en bon estat per a més d'un bebè, per tant el preu es pot dividir. Un joc de compreses de roba pot durar entre cinc i deu anys i no val més de 90 euros.
Context social	És l'opció més habitual i acceptada socialment al nostre país.	Prendre aquesta opció pot fer cridar l'atenció. Maternitats i guarderies poden no admetre bolquers de roba.
Vivència	Els bolquers i compreses es dissenyen de manera que els pipins i caques i la regla ens passin el més desapercebut possible. Això ens allunya de la nostra naturalesa.	Fer el manteniment d'aquests estris fa que cuidem i coneguem el propi cos o les persones properes d'una manera més conscient.

¹ Els bolquers per a bebès i per a incontinència tenen característiques similars pel que fa a tots els paràmetres que tenim en compte, com també les compreses. La resta d'articles per a la regla, que tenen en comú ser d'ús intern, els posem en una altra taula.

² De fet és un **teixit no teixit**: fet de fibres enredades i enganxades però no filades ni disposades en forma de malla. També es pot fer microperforant un film.

³ Ho hem calculat suposant que es fan servir bolquers fins als dos anys i mig.

EFICÀCIA I CONVENIÈNCIA DELS ARTICLES D'ÚS INTERN PER A LA MENSTRUACIÓ⁴

	D'UN SOL ÚS	REUTILITZABLES
Eficàcia	Els tampons deixen de ser eficaços quan estan xops.	Les esponges s'han de canviar més sovint que els tampons perquè absorbeixen menys. Les copes menstruals no absorbeixen la sang sinó que la recullen. Quan estan plenes, vessen.
Maneig i confort	Els tampons amb aplicador permeten no embrutar-te.	S'han d'esbandir amb aigua potable abans de reintroduir-los, per això cal que hi hagi una pica al lavabo o emportar-s'hi aigua.
Manteniment	No n'hi ha (es llencen just després de fer-los servir per primera vegada).	Les esponges després de cada regla es posen en remull amb aigua calenta i vinagre o bicarbonat, i es guarden ben eixutes. La copa menstrual s'ha de fer bullir cinc o deu minuts abans de cada regla. No s'ha de rentar amb sabons.
Disponibilitat	Es poden comprar en multitud de botigues. Cal comprar-ne sovint.	Només es poden comprar en algunes botigues i fires, via distribuïdores que t'ho envien a casa o per internet (vegeu la p. 22).
Preu	Els tampons que es facin servir durant un any poden valdre entre 35 i 50 euros.	Les esponges poden durar dos anys i valen uns deu euros. Les copes valen al voltant de 30 euros. Algun fabricant diu que duren deu anys, d'altres que indefinits.
Context social i vivència	És l'opció més habitual al nostre país.	Avui ja no està tan mal vist ficar els dits o objectes a la vagina. Fer el manteniment d'aquests estris fa que tinguem una relació més propera amb la nostra menstruació.

⁴ Amb tots es poden fer còmodament tota mena d'activitats tenint la regla (nedar, córrer...), cosa que els diferencia de les compreses.

testable. Tot això té com a conseqüència allunyar-nos del nostre cos, ens fa sentir estranys amb nosaltres mateixos. Perquè, tanmateix, la regla i les incontinències formen part de nosaltres, tant si les amaguem com si no.

Des del consum conscient considerem que el canvi cultural necessari inclou també la **consciència d'un mateix**, que al seu torn inclou no menyspreuar la nostra vessant més personal o íntima sinó reconèixer-la, viure-la i compartir-la. Per això pensem que l'aspecte vivencial pot ser tan important i determinant per escollir unes opcions o altres com tota la resta de consideracions. En el cas que ens ocupa, els articles d'higiene reutilitzables ens permeten un contacte més proper amb el que passa al nostre cos o al de persones properes. Dedicar-nos temps i atenció també ens pot ajudar a identificar i descartar les coses que ens importen menys d'entre les nostres dedicacions habituals.

2 ABANS D'ARRIBAR A LA BOTIGA

Un material absorbent consisteix en una xarxa de fibres entre les quals queda atrapada l'aigua. Al llarg de la història hem desenvolupat diferents maneres de disposar fibres (naturals o sintètiques), ja sigui teixint-les o no, per aconseguir diferents capacitats d'absorció.

Els materials absorbents dels productes d'higiene poden provenir de quatre orígens: cel·lulosa de polpa de fusta, cotó, cànem i sintètiques. Coneguem-les una mica (del cànem en parlem només breument a la taula).

EL COTÓ

Les fibres de cotó (els filaments que envolten les llavors de la planta) es poden filar i després teixir. Els **absorbents** dels bolquers de roba solen ser de cotó, teixit com a ris (tovallola) o **franel·la**. També, les fibres de cotó es poden disposar en forma de “núvol” (sense filar-les ni teixir-les); així s'obté el **cotó fluix** amb el que es fan les compreses gruixudes.

Cultiu El cotó és un dels principals cultius del món (el vuitè en extensió, amb un 2'3% de tota la superfície cultivada, segons la FAO) i el que més **pesticides** usa (un

10% de la producció mundial).⁵ La majoria són contaminants per al sòl, l'aigua i la vida animal, i alguns estan entre els més tòxics, sobretot per al sistema nerviós. Bona part del cotó mundial es cultiva en països del Sud (Xina, Índia, Paquistán, Uzbequistán i Brasil cultiven el 60% del cotó mundial, segons la FAO) en els que no es fa servir equipament de protecció adequat. Un documental danès del 1997 mostrava com es tiraven pesticides amb esprai en camps de cotó a Nicaragua i Guatemala mentre hi havia nens jugant als camps del costat. Un 14% de les malalties que afecten els agricultors de països del Sud, i un 10% de les malalties mortals, es deuen a intoxicacions per pesticides. A països del Nord, tot i que es prenen més mesures de protecció, els pesticides també causen malalties. A Califòrnia el cultiu de cotó és el tercer que més en causa.⁵ També es cultiva cotó transgènic.

També hi ha **cotó ecològic**, no transgènic i cultivat sense pesticides. Avui ho és menys del 0'1% de tot el cotó mundial.⁵

Processament Les fases més contaminants en el processat del cotó són el **descruat** (treure les ceres i greixos de les

fibras) i el tenyit. Del descruat en surt una aigua residual molt bàsica i complicada de tractar en depuradores. Avui el descruat es fa sobretot en països del Sud (els principals productors de cotó descruat –i també cru, sense cap tractament– són l'Índia i la Xina), on les normatives mediambientals són més laxes o simplement inexistents.

La majoria de cotó es **blanqueja**. Normalment es fa a base d'aigua oxigenada, amb un procés no contaminant. Blanquejar fa perdre qualitats a les fibres.

LA CEL·LULOSA I EL RAIÓ

La cel·lulosa és l'absorbent que es fa servir més en bolquers, compreses i absorbents d'un sol ús perquè és el que surt més barat. En concret es fa servir cel·lulosa que s'obté de la **polpa de fusta de coníferes**, sobretot pi (en canvi el paper es fa majoritàriament a partir de polpa d'eucaliptus). La polpa es transforma per obtenir la **pasta en flocs** (o cel·lulosa *fluff*), un “núvol” de fibres flonjo i absorbent. De la cel·lulosa de polpa de fusta també se n'obté, mitjançant una sèrie de transformacions físiques i químiques, el **raió** (viscosa) amb què es fan molts tamps (barrejant-hi cotó o no).

Explotació forestal La fusta per extreure'n la cel·lulosa pot provenir de boscos nadius (els principals productors mundials són els EUA, Canadà, els països escandinaus i la Xina) o, cada vegada més, de plantacions d'algunes espècies de pins de creixement ràpid que tenen l'inconvenient d'empobrir la fertilitat de la terra. Les grans empreses solen argüir que els boscos o plantacions es gestionen de forma sostenible, però, segons Greenpeace, en moltes ocasions les entitats que certifiquen la sostenibilitat són poc creïbles perquè estan pagades per la pròpia indústria (avui l'única entitat que es considera fiable és Forest Stewardship Council). Una d'aquestes empreses és Kimberly-Clark, gran multinacional propietària dels bolquers **Huggies**, els mocadors Kleenex i el paper Scottex, que és actualment objecte d'una campanya

⁵ Pesticide Action Network, www.pan-international.org.

nya de Greenpeace pel fet d'estar devorant boscos nadius canadencs.⁶

Plantes de cel·lulosa Les plantacions de pins, juntament amb les plantes d'obtenció de cel·lulosa, tendeixen a ubicar-se en països del Sud on el sol és més barat i les mesures de protecció laboral i mediambiental més laxes. Així, Xile, Brasil o Indonèsia estan entrant en el grup dels principals exportadors de cel·lulosa.⁷ Les plantes són fàbriques molt grans (la maquinària és complexa i cara), de manera que qualsevol fuga dels productes químics que utilitzen constitueix un risc important. La gran envergadura també origina una transformació important de l'economia del lloc on s'ubiquen. Les plantes consumeixen molta aigua i hi vessen molta contaminació, sobretot pel procés de blanqueig però no només. Aquests vessaments i les emissions a l'aire perjudiquen la vida de l'entorn, incloent-hi les poblacions (és de les indústries més contaminants). Els efectes van des de pudor i marejos fins a trastorns hormonals.⁸ Actualment a l'Uruguai hi ha una lluita d'oposició a la construc-

ció de dues grans plantes de cel·lulosa, una d'elles de l'empresa espanyola ENCE.⁹

Blanqueig La majoria de la polpa per a paper es blanqueja amb diòxid de clor (tecnologia ECF), menys contaminant que el blanqueig amb clor però més que el blanqueig sense clor (tecnologia TCF). Totes les fonts que hem consultat asseguren que la polpa per fer pasta en flocs es blanqueja sense clor, però no hem trobat cap legislació que hi obligui.

EL SAP

El *sap* (*superabsorbent polymer*) és un material sintètic format per cristalls de poliacrilat sòdic. És el material més absorbent que es coneix, pot retenir fins a 800 vegades el seu pes en líquid, tot i que en els bolquers la capacitat d'absorció és menor perquè en perd en entrar en contacte amb l'orina.

De tots els recursos materials i energètics que intervenen en la fabricació de bolquers i compreses, el *sap* és el que té una contribució més gran a gairebé tots els impactes ambientals (efecte hiverna-

cle, forat a la capa d'ozó, pluja àcida...), seguit del polipropilè.¹⁰ Per exemple, el fet que cada cop es posi més proporció d'aquests materials als bolquers ha causat que els últims sis anys les emissions d'alguns metalls pesants s'hagin doblat. En canvi, les emissions de CO₂ s'han reduït en un 14% pel fet de posar menys cel·lulosa als bolquers.¹¹

⁶ kleercut.net.

⁷ Moviment Mundial pels Boscos Tropicals: *Fábricas de celulosa y plantaciones de árboles: una dupla en el poder*. Butlletí n. 83, juny 2004. www.wrm.org.uy.

⁸ Als països del Nord la contaminació s'ha reduït els últims vint anys però no ha pas desaparegut, vegeu p.e. www.guayubira.org.uy/celulosa/Finlandia.html.

⁹ Més informació i com participar en la campanya: www.debtwatch.org, www.quiendebeaquien.org, www.cedha.org.ar, www.guayubira.org.uy.

¹⁰ S. Aumonier i M. Collins: *Life cycle assessment of disposable and reusable nappies in the UK*. Agència del Medi Ambient del Regne Unit, 2005.

¹¹ Associació Internacional de les Indústries de No-Teixits i Relacionades: *Sustainability report: baby diapers and incontinence products*. 2005.

MATÈRIES PRIMERES DELS COMPONENTS DELS PRODUCTES D'HIGIENE

A les dues primeres columnes d'aquesta taula parlem de les opcions de cada tipus que es fan servir majoritàriament (els números entre parèntesis indiquen el percentatge mitjà del pes de cada material respecte al pes total d'un bolquer, l'any 2004). A l'última hi expliquem algunes ofertes minoritàries que miren d'evitar algun dels inconvenients de les majoritàries.

	Bolquers i compreses	Ús intern	Alternatives
D'UN SOL ÚS	Cel·lulosa en flocs o fluff (43%).¹¹ Prové de polpa de coníferes. Està associada amb deforestació, contaminació greu i transformació profunda de societats per la gran envergadura de les plantes de producció. Fibres sintètiques: superabsorbent (27%), polipropilè (15%) i polietilè (7%). Són derivats del petroli (escalfament global, guerres, residus no biodegradables...). Altres: adhesius, gomes, velcro, segrestadors d'olors, locions, perfums... Algunes d'aquestes substàncies també deriven del petroli, i algunes poden ser al·lèrgiques o tòxiques. Les compreses planes solen dur envoltoris individuals de plàstic.	Els tampons són de cotó o raïó, que és una transformació química de la cel·lulosa (vegeu la columna esquerra). No sabem si contenen residus químics. L'aplicador de plàstic és derivat del petroli. El de cartó pot ser blanquejat amb clor.	Hi ha bolquers d'un sol ús sense superabsorbent, amb cel·lulosa no blanquejada, amb la capa externa derivada del midó de blat de moro, amb el nucli absorbent separat de la calça de plàstic (que es pot reutilitzar)... Marques: Tushies, Nature Boy&Girl, Seventh Generation, Enees. Hi ha compreses i salvaslips d'un sol ús amb cel·lulosa provinent de plantacions sostenibles, amb la capa externa derivada del midó de blat de moro, amb un superabsorbent derivat de sucres... També hi ha tampons de cotó de cultiu ecològic (marca Natracare).
REUTILITZABLES	Cotó. En els cultius es fan servir molts pesticides que causen malalties als agricultors. El procés habitual del cotó és molt contaminant. Canem. Es pot cultivar en terres poc fèrtils sense gaires pesticides. No es blanqueja, o es blanqueja sense clor. Fibres sintètiques: niló, poliuretà, polièster... al protector. Són derivats del petroli (escalfament global, guerres, residus no biodegradables...). Altres: adhesius, gomes, velcro... No hi sol haver perfums ni cap altre químic.	Les esponges marines no es tracten amb cap producte químic. Es recullen del fons oceànic en molts llocs del món. Quan s'agafen deixen anar milions de cèl·lules reproductores, per això es creu que l'explotació és sostenible. Les copres menstruals només contenen un material: làtex natural o silicona. El làtex deriva de la resina de certs arbres. La silicona deriva del silici, un dels materials més abundants de la terra (s'obté de la sorra i del quars).	Hi ha bolquers i compreses de cotó ecològic (no transgènic i cultivat sense pesticides) i de cotó cru, sense descurar ni blanquejar; el cotó cru no es pot tenyir. Alguns fabricants fan protectors de llana.

SALUT I PRODUCTES D'HIGIENE

- Hi ha gent que té al·lèrgia als bolquers o compreses de cel·lulosa. No se sap si el que causa l'al·lèrgia és la cel·lulosa, algun dels teixits sintètics o alguna de les substàncies químiques que hi pugui haver.
- Els anys 70 es va detectar una correlació molt clara entre la capacitat d'absorció dels tampons i el Síndrome de Xoc Tòxic (SXT), una malaltia molt poc comuna que pot arribar a ser mortal. Des de llavors els tampons s'han anat fent menys absorbents (actualment no s'hi posa *sap*) i els fabricants han acordat informar sobre el SXT als prospectes dels tampons (als EUA és obligatori). Hi solen posar que per evitar el risc que els tampons originin el síndrome cal no usar-ne, i reco-

manen que no es facin servir tampons més absorbents del necessari.¹¹

- Els tampons, compreses i bolquers poden contenir traces de dioxines (una família de substàncies molt tòxiques) si la matèria primera s'ha blanquejat amb clor.
- Pot ser que fa anys s'hagués fet servir amiant (*asbestos*) per fer tampons (és una fibra mineral molt absorbent). Després del que hem llegit al respecte, des d'*Opcions* pensem que és poc probable que cap fabricant s'arrisqui avui dia a posar-n'hi.
- Els fabricants afirmen que els productes d'higiene no contenen cap substància química nociva, però en ocasions se n'hi han trobat (per exemple Greenpeace

l'any 2000 hi va detectar tributiltin, un biocida molt tòxic per a la vida aquàtica i per a les persones). Els perfums, que es poden detectar per l'olor, poden causar problemes sobretot respiratoris.

- Avui s'està investigant si una temperatura massa elevada a l'interior dels bolquers pot tenir alguna relació amb la infertilitat masculina. Es recomana deixar el cullet dels nens i nenes destapat sempre que es pugui.
- El làtex de què estan fetes algunes copes menstruals és al·lèrgic. La silicona amb què també se'n fan no és la que s'usava antigament per fer pròtesis, sinó la que es fa servir en aplicacions mèdiques com intubacions, lents de contacte o vàlvules cardíques.

3 UN COP A CASA

MENTRE ELS FEM SERVIR

La vida útil dels articles **d'un sol ús** és molt curta, tanmateix hi ha algunes coses que podem fer per mirar de minimitzar-ne

l'impacte. Tinguem present que l'ús d'un objecte dura fins que deixa d'estar a les nostres mans, i per tant inclou també la forma de llençar-lo.

- Si quan anem a fer un canvi trobem el bolquer o compresa encara raonablement net, **tornem-lo a fer servir**.
- Llancem la caca que no estigui adherida al bolquer **al vàter** i no a les escombraries.
- Llancem els **tampons a les escombraries** i no al vàter, per tal que no causin embussos als desaigües o al clavegueram i no dificultin l'acció de les depuradores. Llancem els aplicadors de plàstic amb els envasos, i els de cartó amb el paper.

En el cas dels articles **reutilitzables** l'usuari té moltes possibilitats per reduir l'impacte (a part del propi fet de no usar i llençar):

- Estalviar aigua i energia. L'electricitat pot obtenir-se de fonts renovables.
- No fer servir sabons ni altres productes contaminants.
- Mantenir els bolquers en el millor estat possible.
- Quan ja no serveixin més, separem els materials i facilitem que es puguin reutilitzar o reciclar.

A la secció *Eines* (p. 22) hi ha tota una tirallonga de trucs concrets per al cas dels **bolquers**, alguns els podrem aplicar també a les **compreses** de roba. En el cas de les **esponges** i **copes menstruals**, l'impacte ambiental del manteniment (vegeu la taula de la p. 9) és insignificant. Quan una esponja s'espantlli la podem llençar juntament amb la matèria orgànica. Si volem llençar una copa menstrual, com que no serà habitual trobar una via per recuperar-ne el material l'haurem de llençar amb el rebuig.

¹¹ Comitè de Fabricants de Productes Absorbents d'Higiene de l'Associació Internacional de les Indústries de No-Teixits i Relacionades (www.hapco.edana.org).

UN COP A LES ESCOMBRARIES

L'any 2004 els grans fabricants van vendre a Europa Occidental uns 55.500 milions de productes d'higiene que es van convertir en residu després de fer-se servir per primera vegada.¹¹ Posats en fila farien un tira d'uns 15 milions de quilòmetres (donaria 375 vegades la volta a l'equador de la Terra).

A una escala més propera, si multipliquem una mitjana de 2.500 bolquers anuals per bebè per l'actual taxa de natalitat a Catalunya (73.000 naixements el 2003), per 180 grams/bolquer usat i per 99% (no creiem que a casa nostra facin servir bolquers de roba més d'un 1% de les famílies), surten 180 milions de bolquers i 32.500 tones de residus anuals.¹² Falta sumar-hi les compreses (un milió i mig de dones a una vintena de canvis per regla fan 370 milions de compreses o tampons cada any) i els absorbents per a incontinenència. Es calcula que els bolquers representen un 4% dels residus urbans.¹³ De totes les deixalles que no es poden reciclar, els bolquers i compreses en són la fracció més gran, per això s'hi està parant una atenció especial en la gestió de residus (vegeu el requadre *N'hi ha que ho tenen clar*).

El govern britànic recomana fer servir bolquers de roba, rentar-los amb màquines eficients i eixugar-los al sol

Aquests residus **no es poden reciclar** perquè estan formats per materials diferents. Tot i que s'investiga com separar les parts plàstiques de les orgàniques, avui per avui només existeixen mètodes molt cars i poc efectius. El destí final, doncs, és un abocador o una incineradora, i això té alguns inconvenients:

- En un **abocador** la matèria orgànica és problemàtica perquè no és inert sinó que es biodegrada desprenent metà (un gas inflamable i dels més importants en generació de canvi climàtic). L'altre gran problema dels abocadors és que han d'ocupar àrees creixents de territori, pel

fet que la barreja de deixalles no desapareix sinó que van amuntgant-se (un tampó pot trigar sis mesos en descomposar-se, les parts plàstiques d'un bolquer més de 200 anys).¹³ Trobar terrenys on ubicar els abocadors és un problema social important, i font de conflictes.

- L'inconvenient més gran de les **incineradores** és que en cremar-se juntament matèria orgànica i materials plàstics generen gasos molt tòxics (organoclorats, dioxines...). També contribueixen al canvi climàtic.

Cal dir que actualment la indústria de bolquers d'un sol ús no assumeix cap responsabilitat ni finança la gestió del gran volum de residus en què es converteixen els seus productes.

¹² Institut d'Estadística de Catalunya i ENT Environment and Management.

¹³ Ignasi Puig: *Polítiques locals per a la reducció dels residus municipals*. Fundació Pi i Sunyer - Diputació de Barcelona, 2006 (a impremta).

N'HI HA QUE HO TENEN CLAR

Moltes administracions públiques subvencionen d'una o altra manera l'ús de bolquers de roba, cosa que els acaba representant un estalvi per la gran quantitat de residus que deixen de gestionar.¹⁴ Per exemple, a Bèlgica la regió flamenca dóna ajuts per comprar-ne i la ciutat de Leuven facilita que es provin a les maternitats municipals.¹⁵ Una campanya de minimització de residus del govern britànic recomana fer servir bolquers de roba. A diversos països se celebra la Setmana del Bolquer De Debò (www.realnappy.com); a Anglaterra, on va arrencar la iniciativa fa deu anys impulsada per organitzacions com Women Environmental Network,¹⁵ s'hi celebren mig miler d'actes amb el suport del 80% dels municipis. El Royal Sussex Hospital s'estalvia 15.000 euros cada any des que va implantar els bolquers de roba, el 2002.

Al nostre país, l'Ajuntament de Donostia està promocionant l'ús de bolquers de roba en una guarderia municipal, i el de Sant Cugat del Vallès ha projectat fer una prova pilot de servei de recollida a domicili i neteja de bolquers de roba en la que participarien una cinquantena de famílies per començar.

¹⁴ Andy Hudson, Cap del Servei de Gestió de Residus de l'ajuntament de Milton Keynes (Regne Unit). Per exemple, al Regne Unit la taxa per usar els abocadors és de 60 euros per tona abocada.

¹⁵ www.wen.org.

4 COM MENYS EN NECESSITEM, MILLOR

Un dels trucs que podem aplicar per consumir menys recursos és mirar de tenir menys necessitats per satisfer.

Controlar abans els esfínters Els bebès necessiten els bolquers mentre no saben controlar els esfínters. S'està observant que els nens i nenes que fan servir bolquers d'un sol ús hi triguen cada vegada més (fins als gairebé quatre anys, mentre que habitualment es feia al voltant dels dos anys i mig). Això és degut al fet que els bolquers d'un sol ús no deixen mai que el bebè senti humitat a la pell, amb la qual cosa no sent la necessitat de canviar res. El mateix passa amb bolquers de roba que tenen la capa en contacte amb la pell de polièster.

Prevenir i curar la incontinència

Afecta sobretot la gent gran i les dones (però no només). Es poden fer diverses coses per prevenir-la i curar-la, amb la qual cosa a més de reduir el consum de bolquers viurem més còmodament.

- Reduir l'estrès.
- Mantenir una dieta equilibrada per a un bon funcionament de l'intestí.
- No aguantar-te el pipí gaire estona. No prendre líquids poc abans d'anar a dormir.
- Fer exercicis de *sòl pèlvic*. El *sòl pèlvic* és una xarxa de músculs que sostenen la bufeta, el recte i, en les dones, l'úter. Els embarassos i els parts els poden debilitar, per això hi ha més dones que homes amb incontinència. Els exercicis de *sòl pèlvic* es poden aprendre en centres de fisioteràpia.

Reconvertir els recursos Amb una mica de traça per cosir es poden fer fàcilment bolquers, compreses i salvaslips de roba a partir de teles que tinguem per casa (o no). Alguns webs que expliquen com (tots en anglès): www.diapersewing.com, www.wen.org.uk/sanpro/you.htm...

26-27-28 maig

BIOTERRA 2006

LA FIRA DELS PRODUCTES ECOLÒGICS,
GESTIÓ ECOLÒGICA I MEDI AMBIENT

Tres dies de xerrades, conferències,
tallers, expositors, etc.

Consulta el programa complet al
nostre web

<http://bioterra.ficoba.org>

Avda Iparralde, 43 - 20302 IRUN / HENDAYE
Tel. : (+34) 943 66 77 88 - Fax (+34) 943 61 61 64
ficoba@ficoba.org - www.ficoba.org

Gipuzkoako Foru Aldundia
Diputación Foral de Gipuzkoa
Berrikuntzarako eta Jakintzaren Gizarterako Departamentua
Departamento para la Innovación y la Sociedad del Conocimiento

Ens quedem amb els bolquers moderns... o ens llancem als més moderns encara?

Realment és al·lucinant com han aconseguit millorar els bolquers [i compreses] d'un sol ús. L'estona que aguanten i la pell no sent pràcticament gens d'humitat. I a sobre tan prim i còmodes de posar i treure...

Sí que són una filigrana, però trobo que també són una animalada. Imagina't la muntanyassa de residus cada dia!! Trobo que tanta recerca la podrien orientar en una direcció que inclogués no només fer productes eficaços sinó també tenir en compte com funciona el planeta.

Bé, hi ha estudis que demostren que l'impacte mediambiental és equivalent al dels bolquers de roba. És clar que també n'hi ha que demostren que el dels bolquers de roba és molt inferior, això depèn de qui pagui l'estudi. Penso que no ens podem ni imaginar les xifres: vendre un producte cada cop que es canvien els bolquers d'un bebè o d'una persona amb incontinència, cada cop que una dona es canvia la compresa o el tampó... Per aquest volum de vendes jo et demostro el que faci falta.¹⁴

Exacte. I jo penso que ni que fossis "independent" podries fer un estudi "objectiu": quin valor li dones per exemple a les guerres necessàries per obtenir els components plàstics dels bolquers? Com decideixes si han de tenir més o menys pes que les malalties que agafen els treballadors dels camps de cotó? Jo veig que, siguin quins siguin els impactes, com més temps duri un objecte millor, perquè t'estalvies tots els impactes de fabricar-lo i llençar-lo unes quantes vegades. En el cas dels bolquers poden ser diversos milers de vegades!

A canvi hi afegeixes els impactes de rentar-los tots aquests milers de vegades. Per anar bé hauries de vigilar com fas servir l'aigua, l'energia i el sabó. I també et carregues de feina! Has d'estar al cas de rentar els bolquers, eixugar-los, guardar-los...

Molta gent que ha fet servir bolquers de roba m'ha dit que no és cap sobrecàrrega terrible, però és que amb això passa el mateix de sempre: si tu vols fer una cosa, li fas un lloc en el temps i et satisfà fer-la. I si no la vols fer, per poc temps que li dediquis sempre et semblarà una càrrega.

Algunes fonts d'informació que hem consultat

Empreses del sector (Algodones del Bages, Arbora&Ausonia, Cotofarma, Mapelsa, Tegosa, Tefisa), **centres de recerca i assessorament** (Centro de Automatitzación, Robótica y Tecnología de la Información y la Fabricación, ENT Environment and Management, Escola Agrària de Manresa, Institut d'Investigació Tèxtil i Cooperació Industrial de la Universitat Politècnica de Catalunya, Instituto Tecnológico Textil AITEX), **experts** (Noel García, Guillem Hernández, Ignasi Puig, Dolores Rubio), Oficina Europea de Patents, **organitzacions ecologistes i socials** (Greenpeace, Tampon Alert, Women Environmental Network), **usuàries** de productes d'higiene reutilitzables, **publicacions** (anuari Alimarket, revista The Ethical Consumer), diverses **webs** sobre el tema i les que apareixen referenciades com a notes al peu.

Aquí jo penso que encara estem més per la comoditat que per res més. A part hi ha la salut, un estudi diu que, des que es van inventar els bolquers d'un sol ús, les coïssors i dermatitis s'han reduït a la meitat. És clar que torna a ser un estudi dels fabricants d'aquests bolquers...

Amb això també n'hi ha de tots colors. El fill d'uns amics tenia uns èczemes que no li marxaven, van provar mil metges i medicaments i finalment amb els bolquers de roba es va arreglar. Als altres no saps mai si hi ha perfums o altres coses que fan mal sense adonar-te'n. Si canvies els bolquers de roba sempre que calgui no tenen perquè fer-se encetats.

És clar que això vol dir estar-hi una mica més a sobre, però caram, trobo que és més important dedicar-me a la meua filla que a moltes altres coses!

Jo també! Per què sempre pensem que és millor passar-hi menys estona, a què se suposa que hauríem de dedicar aquest temps?

¹⁴ A www.wen.org.uk/general_pages/Newsitems/ms_LCA19.5.05.htm hi ha una anàlisi dels biaixos en l'estudi més recent que demostra que l'impacte de tots dos tipus de bolquers és equivalent (referència 10). Per exemple, l'estudi no té en compte que un bolquer de roba pot ser usat per més d'una persona.

Informació i subscripcions
93.219.83.39

Salut,
educació
i lleure

Edita
Néixer i Creïxer

Viure en família

Una revista independent per a mares i pares deserts.
Idees per a una vida sana i natural per a tota la família.

5 A QUI COMPREM?

El sector industrial dels productes d'higiene convencionals està força concentrat, com la majoria. A la federació empresarial europea només hi ha 22 membres, tots ells grans multinacionals. Aquestes empreses el 2004 van vendre a Europa Occidental 20.250 milions de bolquers per a bebès, 13.500 milions de compreses, 11.200 milions de salvaslips, 5.600 milions de tamps i 5.000 milions d'absorbents per a incontinència.¹⁵

Els dos membres espanyols de la federació són Laboratorios Indas, que ven un 30%-40% dels productes d'un sol ús per a incontinència,¹⁶ i Arbora&Ausonia, líder absolut en la resta de productes d'higiene. De fabricants petits n'hi ha cinc a tot l'Estat espanyol (un a Catalunya).¹⁷

En el sector de productes reutilitzables hi trobem una característica curiosa: una majoria absoluta de dones. En total, a les

empreses amb qui hem parlat durant l'estudi hi treballen 19 persones, totes dones. A l'Estat no hi ha cap fabricant.

A la secció *Eines* (p. 22) es llisten marques de productes reutilitzables que no apareixen aquí.

Cebedam

Aquesta marca és de l'empresa Cotofarma, de Badalona. Es va crear el 1992 i és hereva de part de l'experiència de la històrica Cotonificio. Fabrica articles de farmàcia i cosmètics de cotó (cotó fluix, gases, benes, etc.).

Les compreses, protectors i bolquers contenen només cotó: el nucli absorbent és de cotó fluix, està embolicat amb una gasa de cotó i al darrere hi ha una capa de cotó hidròfob, que és impermeable però no tant com el plàstic. Són articles més suaus que els convencionals i estan pensats per a persones que hi tenen al·lèrgia. Les

compreses, que són gruixudes, es fan servir sobretot en el postpart. Els bolquers es venen a rotllos.

Dodot, Evax, Tampax

La concentració empresarial dins de l'Estat espanyol en el camp dels productes d'higiene és espantosa: un 88% dels bolquers per a bebès, un 83% de les compreses i un 50% dels salvaslips¹⁸ que es fan servir són d'una mateixa empresa, Arbora&Ausonia, que al seu torn és una *joint-venture* a parts iguals entre les multinacionals Agrolimen

¹⁵ Comitè de Fabricants de Productes d'Higiene Absorbents de l'Associació Internacional de les Indústries de No-Teixits i Relacionades (www.hapco.edana.org).

¹⁶ Informe del servei de defensa de la competència N-04003, Ministeri d'Economia, gener 2004.

¹⁷ Anuari Alimarket 2005.

¹⁸ www.arbora-ausonia.com.

PERFIL DELS FABRICANTS DE PRODUCTES D'HIGIENE

Marca	Empresa	Tipus	D'on és	Propietat	Activitats	Treballadors
Cebedam	Cotofarma	Petita	Badalona (Barcelonès)	No ho revela	Fabrica productes de cotó per a farmàcia i cosmètica	17
Dodot evax	Arbora & Ausonia	Multinacional	Catalunya i Estats Units	50% Agrolimen, 50% Procter&Gamble (P&G)	Les dues empreses matriu estan en els sectors d'alimentació, restauració, perfumeria, cosmètica, neteja, farmàcia, electrodomèstics i alimentació animal	Agrolimen: ? P&G: 139.600
	Kuver Designs Pty	Petita	Austràlia	Sue Allison-Rogers i família	Produeix i ven bolquers	4
	Fabricación de Reutilizables Sanitarios	Petita	Villamuriel de Cerrato (Palencia)	No ho revela	Fabrica absorbents reutilitzables i llenceria	10
IMSEVIMSE	Imse Vimse	Petita	Suècia	Marie Walleberg	Produeix i ven bolquers i també compreses i accessoris	5
	Manipulados Espelt	Petita	Òdena (l'Anoia)	Família Rico i Llorens	Fabrica compreses i salvaslips d'un sol ús	7
	Lunapads International Products	Petita	Canadà	Madeleine Shaw i Suzanne Siemens	Produeix i ven articles d'higiene femenina de roba	5
	Mooncup	Petita	Regne Unit	Su Hardy	Produeix i ven copes menstruals	5

Font de les dades: les mateixes empreses. *No contesta* indica que l'empresa no dialoga amb nosaltres. *No ho revela* vol dir que prefereix que no es publiqui la dada.

(propietària de Gallina Blanca, El Pavo, La Sirena, Pans & Company, Fresh&Ready, Bocatta, FrescoCo, Pastafiore, Loja das Sopas, Caffè di Fiore, Salta, TerraCotta, Jumbo, Biocentury, Mont-Ferrant, Brekkis, Pro Plan) i Procter&Gamble (Ariel, Fairy, Don Limpio, Pringles, Sunny Delight, H&S, Pantene, Tempo, Vicks, Max Factor, Hugo Boss, Iams Eukanuba, Duracell i fins a un centenar de marques incloent-hi les últimes adquisicions Gillette i Braun). La marca Tampax no pertany a Arbora & Ausonia sinó directament a Procter&Gamble.

Procter&Gamble és una de les empreses més poderoses del món. Recentment ha estat qualificada per la revista *Fortune* com la quarta més admirada del món. Forma part dels principals grups de *lobby* (Europabio, International Chamber of Commerce, World Business Council on Sustainable Development...).

Eenee

És una empresa australiana nascuda el 1991 que produeix bolquers per a bebès i també

absorbents per a incontinència. Dissenya els productes i en subcontracta la producció a empreses de confecció australianes. Als Estats Units els seus productes tenen la marca *gdiaper* i es fabriquen als Estats Units i a la Xina.

Fa bolquers de dues peces. El protector impermeable és reutilitzable i per a l'absorbent ofereix les dues possibilitats, un sol ús i reutilitzable.

Els absorbents d'un sol ús només contenen cel·lulosa i *sap*, i estan embolicats amb raïó. L'empresa afirma que es poden llençar amb la matèria orgànica i portar-se a compostar perquè els grànuls de *sap*, tot i no biodegradar-se, tenen un efecte beneficiós en el compost ja que hi fan de magatzem d'humitat (de fet hi ha productes comercials de jardineria que consisteixen en grànuls de *sap* i serveixen per guardar la humitat en testos). Aquest plantejament no dona a l'usuari del compost la possibilitat de decidir si hi vol *sap* o no.

Si el bolquer està brut de caca no és apropiat compostar-lo pels microbis que pot contenir, per això en aquest cas el fabricant

recomana llençar-lo al vàter perquè la cel·lulosa es desfarà molt fàcilment.

Els absorbents reutilitzables Eenees són de microfibra, un material sintètic fet de polièster i poliamida molt absorbent i que s'eixuga molt de pressa.

Faresán

Fabricación de Reutilizables Sanitarios és una empresa castellana que funciona des del 2004. Fabrica absorbents per a incontinència reutilitzables, llenceria i en general barreres tèxtils per a líquids per a residències d'avis, hospitals i hosteleria. Actualment està ampliant el mercat al sector domèstic i aviat volen vendre també per internet.

Tot el personal remunerat són discapacitats psíquics o físics (el gerent no cobra).

Els absorbents són de teixits sintètics. Aguanten 300 rentades sense perdre capacitat d'absorció.

Lisa

Manipulados Espelt és una empresa familiar fundada a Igualada el 1982. És un dels

Facturació 2005 (milers d'euros)	Beneficis 2005 (milers d'euros)	Plantes de producció	Mercat	Punts de venda	Altres marques	Contacte
2.645	No ho revela	1 a Badalona	Espanya	Farmàcies	Cotonificio, Cotoni, Cotoni Roll, Cebenin, Cebe	93 388 14 87
Agrolimen: ? P&G: 46.600.000	Agrolimen: ? P&G: 5.700.000	Agrolimen: ? P&G: té fàbriques en un centenar de països (4 a Espanya)	Tot el món	Comerços convencionals	Ausonia, Evax Salvaslip, Lindor, Kandoo, Charmin, Gallina Blanca, Pans&Com- pany, Ariel, Braun... (vegeu el text sobre l'empresa).	93 290 56 00 www.pg.com
No ho revela	No ho revela	Cap	60% Austràlia, resta Regne Unit, Irlanda, Nova Zelanda i Espanya	Botiques de productes ecolò- gics, distribuïdors a l'estranger, internet	Weenees, gdiapers	www.eenee.com
No ho revela	No ho revela	1 a Villamuriel de Cerrato	Espanya	Residències, hospitals, venda directa		979 761 070
700	30	Cap	20% Suècia, 80% Estats Units i Europa	Botiques de productes ecolò- gics i per a bebès, distribuï- dors a l'estranger, internet		www.imsevimse. se
1.100	No ho revela	1 a Òdena	95% Espanya, 5% Guinea Equatorial i Paquistàn	Supermercats, drogueries, tot a cent	Ailis, Protec, Rebeca	93 805 50 85
No ho revela	No ho revela	Cap	10% Canadà, 60% EUA, 30% Japó i altres països	Internet, petites botiques, distribuïdors a l'estranger	Lunaliners, Lunapanties	www.lunapads. com
350	75	Cap	25% Regne Unit, 75% exportació	Botiques de productes ecolò- gics i per a bebès, distribuï- dors a l'estranger, internet		www.mooncup. co.uk

ELS FABRICANTS I ELS PUNTS CALENTS

Marca	Tipus de productes	Materials absorbents	Característiques particulars	Blanqueig	Origen matèries primeres	On es fabrica	Envoltoris individuals?
Cebedam	Un sol ús, tota la gamma	Cotó fluix	Les compreses, salvaslips i bolquers contenen cotó i res més	Sense clor	Diferents països, segons el preu	Badalona	Sí, de plàstic
DODOT evax	Un sol ús, tota la gamma	Cel·lulosa i sap	La capa que està en contacte amb la pell du una loció dermatoprotectora	Sense clor	Cel·lulosa: Amèrica del Nord Resta: Europa	Bolquers i compreses: Espanya Tampons: Regne Unit	No
	Bolquers d'un sol ús i reusables	Un sol ús: cel·lulosa, sap i raïó; reusable: microfibril sintètica	La part que es pot llençar només conté matèria orgànica i sap	Cel·lulosa: sense clor Raïó: ECF	Cel·lulosa: Austràlia Resta: importat	Austràlia	No
faresan Fabricación Reutilizable Sostenible	Reusables per a incontinència	Teixits sintètics	És una empresa d'ocupació de discapacitats	-	Tot el món	Villamuriel de Cerrato (Palencia)	-
IMSEVIMSE	Bolquers reusables	Cotó	El 98% del cotó és ecològic	Sense blanquejar	Estats Units i Turquia	80% bàltic, resta Àsia i Europa	No
	Compreses i salvaslips d'un sol ús	Cel·lulosa. Posa sap en un 20% de les compreses	És l'únic fabricant petit que hi ha a Catalunya	ECF	Cel·lulosa: França Sap: Corea del Sud	Òdena (l'Añoia)	Sí, de plàstic
	Compreses i salvaslips reusables	Cotó	La meitat de les compreses i salvaslips són de cotó ecològic	Cotó: no ho sap Cotó ecològic: no blanquejat	Cotó: arreu del món Cotó ecològic: Estats Units	Canadà	Sí, de cel·lofana
mooncup	Copes mensuals reusables	-	-	-	Sílce (sorra): Alemanya	Regne Unit	Sí, de cotó ecològic

Font de les dades: les mateixes empreses.

cinc fabricants petits de productes d'higiene que hi ha avui a l'Estat espanyol. Fa compreses tradicionals i planes i salvaslips. Fa poc ha començat a fer productes per a incontinència. En algunes compreses combina viscosa amb el polipropilè de la capa que toca el cos per tal que sigui més suau i transpirable i menys al·lèrgica. Està estudiant com fer compreses només amb materials biodegradables.

Lunapads

Aquesta empresa va néixer a Vancouver (Canadà) el 1993, de la inquietud per disposar d'una alternativa natural per als articles per a la menstruació. Fa compreses i salvaslips de roba, i també comercialitza copes mensuals i esponges d'altres empreses. Ha organitzat l'oficina de manera que les treballadores (tot dones) hi poden tenir els fills. L'empresa dona suport a organitzacions pro alletament matern, de dones i ecologistes.

Subcontracta la confecció de les compreses a Vancouver mateix, a una família de tres dones que de fet és com si fos part de l'empresa. Aproximadament la meitat són de cotó convencional i l'altra meitat de cotó ecològic. Tenen intenció d'acabar fent tota la producció ecològica.

Forma part de l'associació canadenca de productors ecològics i de Co-op America Business Network, una associació d'empreses i persones que canalitza diners cap a iniciatives que potenciïn el consum conscient i una economia justa i sostenible.¹⁹

Imse Vimse

Aquesta empresa va néixer a Suècia el 1988. Fa sobretot bolquers i també compreses de roba, la majoria de cotó ecològic. És de les poques empreses que inclou protectors impermeables de llana en el seu catàleg.

El 80% dels bolquers es confeccionen en una planta d'un estat bàltic amb la qual té una relació molt propera i on, segons diu,

les condicions laborals i el salari són molt bons. També subcontracta part de la producció a països de l'Àsia i Europa.

Mooncup

És la marca d'una copa menstrual de silicona dissenyada i comercialitzada per una petita empresa britànica. La manufactura la fa una altra empresa al Regne Unit.

Fa servir les opcions més ecològiques en els fulletons i embalatges. La copa menstrual es ven dintre d'una bosseta de cotó ecològic que va dintre d'una capsula de cartó reciclat impresa amb tintes ecològiques.

L'empresa és client d'una entitat de banca ètica. Ha estat catalogada com a empresa ètica per la Ethical Company Organization, una entitat que edita la guia de consum conscient The Good Shopping Guide.²⁰

¹⁹ www.coopamerica.org.

²⁰ www.thegoodshoppingguide.co.uk.

"m'agraden les coses naturals"

- Mobles de fusta massissa de gestió sostenible.
- Acabats amb productes ecològics.
- Gestió ambiental ISO 14001.

Pol. Ind. de Lasao, s/n - Apdo. 124
Telf. 943 15 11 82
20730 Azpeitia (Gipuzkoa)

DAHON

Bicicletes plegables. És tot el que fem

el futur és plegable

c/ Bruc, 63 • 08009 Barcelona
Tel. 93 532 31 43 • Fax 93 532 31 45
e-mail: botiga@espaibici.com
www.espaibici.com

invertir en
ARBRES
beneficia tothom

central@maderasnobles.net
967 435 907

més de 3 anys al teu costat

ALIMENTACIÓ BIOLÒGICA: carns, fruites i verdures, lactis, formatges i derivats, congelats, plats precuinats, pans, proteïna vegetal - **Àpats preparats** - **LA NOSTRA BOTIGA:** Complementos dietètics - Higiene i cosmètica - Discs, llibres i papereria - Roba i calçat - Estris de cuina - Objectes de regal i decoració - **SALUT:** Massatges, naturopatia i bioenergètica - **BELLESA:** Perruqueria i cosmètica biològica - **ACTIVITATS:** Ioga, Tai-txi i Feng-shui - **CURSOS:** Com fer pa i cuina natural - Tallers.

C/ València 186
EXEMPLE
08011 Barcelona
Tel. 93 453 15 73
Fax 93 451 67 08

Info: <http://www.biospacio.com> - e-mail: info@biospacio.com

HORARI: de 9h a 21h - Dimecres fins a les 15h

BIO SPACE: C/ València 186 - 08011 Barcelona - Tel. 93 453 15 73 - Fax 93 451 67 08

Wwoofing

Xarxa Mundial d'Oportunitats en Masies Ecològiques

CHARLI

QUÈ ÉS

Wwoof—sigles angleses de Xarxa Mundial d'Oportunitats en Masies Ecològiques— és una **xarxa d'intercanvi** entre pagesos de cultiu ecològic (*amfitrions*) que necessiten mà d'obra i persones (*woofers*) que volen aprendre sobre cultiu ecològic, per exemple durant les vacances. Els pagesos donen als *woofers* **allotjament i menjar** a canvi d'unes quantes hores diàries de **feina**. Encara que en general els qui esperen rebre més formació de l'intercanvi són els visitants, sempre es transmeten **coneixements** en tots dos sentits. Els *woofers* poden anar sols, en petit grup, en parella, amb nens o sense...

La xarxa Wwoof, que va néixer per impulsar l'agricultura ecològica, no és l'única que facilita aquest tipus d'intercanvis, però és segurament la més estesa i la que ofereix més ventall de possibilitats, tant geogràficament com respecte als tipus de masia.

Hi ha masies per fer *wwoofing* en 63 països. En 22 d'ells hi ha una xarxa estatal pròpia que s'organitza de manera autònoma, i les masies de la resta de països pertanyen a l'anomenada *Wwoof Independents*. A Espanya —que no té xarxa pròpia— hi ha més de 200 masies inscrites.

QUÈ CAL

- Motivació, ganes de fer alguna cosa diferent.
- Accés a internet. Saber anglès ho farà més fàcil.
- Planificar l'estada amb prou antelació.
- Tenir clar que s'hi va a treballar i no a passar unes vacances gratuïtes.
- Roba de treball i, en algun cas, sac de dormir i tenda.
- No fan falta coneixements previs.
- **Informació:** al web general de l'organització (www.wwoof.org) hi ha informació sobre la xarxa mundial i enllaços amb els webs de les xarxes nacionals.

Veniu a treballar unes setmanes a la nostra masia de cultiu ecològic, a canvi us oferim menjar i allotjament. Podem aprendre mútuament d'una manera senzilla i barata.

COM FER-HO

On volem anar

En les webs estatals i a www.wwoof.org/newsite/wlist.asp per a Wwoof Independents trobarem una descripció dels projectes o masies que hi ha a cada país, juntament amb altres dades com la proximitat a un nucli urbà, el tipus d'allotjament i d'alimentació, el nombre de dies i hores que es treballa, el nombre d'adults i nens residents, etc. A l'hora de triar és bo tenir clares les nostres motivacions, **què busquem**. Tinguem present que hi poden haver masies molt diferents.

Per obtenir les **dades de contacte** hem de **fer-nos socis**, sigui de la xarxa nacional sigui de Wwoof Independents (si el país no té xarxa pròpia); es pot fer per correu o bé a través d'internet. En el cas de la xarxa general la quota és de 25 € anuals.

Contactar

El següent pas és posar-nos en contacte amb els amfitrions, bé a través del correu electrònic, del telèfon o d'una carta. Hem de **presentar-nos i sol·licitar** si és possible visitar la masia en les dates que indiquem. És bo adjuntar tota la informació que puguem sobre les nostres motivacions en la tria del projecte, i preguntar tots els dubtes que tinguem: tipus de feina (només a fora o també a casa, per exemple), ritme (habitualment són 6 hores 6 dies la setmana), què cal dur, la dieta que s'hi fa, com arribar-hi, si ens vindran a recollir... En algunes èpoques de l'any i en alguns projectes hi ha moltes sol·licituds alhora, de manera que, **com més aviat planifiquem** el nostre viatge i expliquem els motius per triar la masia en qüestió i què hi podem aportar, més possibilitats tenim de ser-hi acollits. Si teniu algun requeriment especial (al·lèrgia, malaltia, dieta, etc.), expliqueu-lo.

Tot seguit hem d'esperar que ens confirmin que accepten la nostra sol·licitud. No ens hem de presentar allà pel nostre compte sense avisar o sense haver rebut la resposta afirmativa.

COSTA GAIRE?

- L'estada, el menjar, l'aprenentatge i l'experiència ens sortiran pels 25 € de la inscripció.
- El procés per escollir un lloc és bastant senzill. El ventall d'ofertes és molt ampli.
- Haurem d'adaptar-nos a la realitat del camp i a altres persones.
- Per treure profit de l'aprenentatge és convenient fer una estada a la masia d'almenys una setmana.

Què s'ha de dur

En general es necessita **roba de treball** (o sigui, roba que us pugueu embrutar) que sigui còmoda i que s'adapti al clima que ens trobarem, **bon calçat**, i potser un sac de dormir. Procurarem no carregar-nos de coses: és possible que hàgim de caminar amb motxilla.

Durant l'estada

Observarem el lloc i la gent, intentarem **adaptar-nos** al seu ritme; no perdrem mai de vista que anem a visitar la casa d'algué que viu i treballa allí. Si tenim dubtes concrets sobre coses pràctiques, aclarim-los. A més de fer la feina, mirarem de participar en el dia a dia de la casa (cuinar, rentar, endreçar...). És possible que els recursos siguin més escassos que en una ciutat, així és que no en malgastarem.

Trigarem una setmana a situar-nos, al cap de dues setmanes ja tindrem bastanta autonomia; aquest és el període mínim per conèixer la gent i el funcionament d'un lloc.

La feina

Intentarem adaptar-nos als ritmes i a les necessitats del moment. A l'hort cadascú té la seva manera de fer: **respectarem** la del lloc. Si no estem acostumats a treballar amb certes eines o màquines, cal que anem amb compte.

No ens impacientarem per aprendre: es fa camí tot caminant. Si tenim cap motivació, interès o coneixement especial, compartim-lo.

No hem d'oblidar que estem treballant, fins i tot si són els nostres dies de vacances, i que els amfitrions ens dediquen temps i recursos.

QUÈ HI GUANYEM?

- Aprendrem agricultura ecològica.
- L'experiència de donar i rebre sense que hi intervinguin els diners.
- Podrem provar si ens agrada una cosa que no coneixíem sense haver de pagar per saber-ho.
- Coneixerem de primera mà la cultura i la realitat que visitem.
- Passarem uns quants dies en un entorn natural i sa. El món rural generalment enriqueix la persona.
- Potenciarem una iniciativa que afavoreix un model socioeconòmic més igualitari i sostenible.

Bolquers de roba al segle XXI

Aquest article vol ajudar-nos a introduir-nos en el món dels bolquers de roba. També hi trobarem una breu menció als productes reutilitzables per a la regla i per a la incontinència.

► Per economia, per no malgastar matèries primeres, per al·lèrgies, per no usar i llençar, per la raó que sigui hi ha molta gent que fa servir bolquers reutilitzables al món. Aquest article és sobretot per als que no n'hem fet servir mai... encara que als que ja heu començat potser també us serveix d'alguna coseta, no?

N'hi ha molta varietat de tipus, mides, estampats, colors, materials... n'hi ha per a tots els gustos. Segur que en trobem algun que ens vagi bé.

→ Si serà la primera experiència amb un nadó podem anar introduint els bolquers de roba gradualment, a mesura que anem coneixent com és la convivència amb la criatura, per no atabalar-nos.

QUIN TIPUS DE BOLQUER VULL?

Potser és la pregunta que trobarem més difícil de contestar. És fàcil perdre's, perquè a més cada fabricant i venedor fa servir termes diferents per a una mateixa cosa.

Tot bolquer té dues components: un absorbent per retenir el líquid, i un protector impermeable perquè no travessi fins a l'exterior. Bàsicament hi ha tres grans maneres de disposar aquests dos components (vegeu la taula).

Els absorbents solen ser de cotó (franel·la o ris), cànem o una barreja de tots dos. També n'hi ha de microfibra i de polièster, en aquest cas el nen o nena no notarà que va moll perquè la fibra deixa passar l'aigua sense xopar-se.

Els protectors solen tenir una capa de teixit sintètic (niló, poliuretà, polièster, PVC...), al darrere o a l'interior (folrat amb cotó), o poden ser de llana. Aquests són delicats de rentar i cal untar-los sovint amb lanolina per evitar escapaments.

→ És recomanable conèixer els diferents tipus i provar-ne més d'un. Demanem-ne per provar a altres usuaris, en general a qui els fa servir també li agrada facilitar-ho a d'altres.

Si fem servir només tot en u en necessitem més quantitat perquè triguen més a eixugar-se, i surt més car. Podem tenir-ne

ALGUNES MARQUES D'ARTICLES REUSABLES

BOLQUERS	Bambino Mio Bumkins Bummi Disana Eenees Imse Vimse Kushies Popolini Wonderoos
COMPRESSES	Fuzzi Bunz Happy Heiny's Kulmine Lunapads Popolino
COPEES I ESPONGES	DivaCup Keeper Lunette Mooncup Sea Pearls
INCONTINÈNCIA	Eenees Faresan Freedom Healthcare

En general als webs de fabricants i distribuïdors (els trobarem fàcilment buscant pel nom) hi ha informació sobre els productes.

TIPUS	TRETS MÉS IMPORTANTS
Tot en u. L'absorbent i el protector impermeable estan cosits i s'agafen al cos amb vetes adherents (velcro), gafets o gomes.	Es posa i treu com el d'un sol ús, per això qualsevol pot usar-lo sense més explicacions. Són els que triguen més a eixugar-se, per tant trigaran més a tornar a estar disponibles.
Ajustats. L'absorbent i el protector impermeable van solts i cadascun s'ajusta al cos amb velcros, gafets o gomes.	No cal rentar el protector a cada canvi de bolquer.
Plans. L'absorbent es posa a sobre o a dintre del protector, i aquest és el que s'ajusta al cos amb velcros, gafets o gomes. Quan l'absorbent va a dintre es diuen de bossa ("rellenables"). Els absorbents poden haver-se de plegar (n'hi ha de tipus gasa, drap o preplegat, en aquests la part central té més gruix de roba) o no (en aquest cas se'ls diu compreses).	Els absorbents que s'han de plegar són més entretinguts de posar. És el tipus que dura més perquè és el més senzill. Els absorbents s'eixuguen molt de pressa. En els de bossa el protector és de polièster, així no queda moll quan el bebè fa pipí. Són els més barats.

un parell per quan vulguem deixar la criatura a la guarderia o amb algú altre.

Quan haguem d'estar uns dies fora de casa i sense rentadora serà molt més còmode fer-ne servir d'un sol ús. De moment els més ecològics són de la marca Eenees.

Bona qualitat del teixit i la confecció faran que ens durin més.

QUANTS EN NECESSITARÉ?

Depèn. Del tipus de bolquer, de cada quan vulguis rentar, de si pots estendre roba en un lloc ventós i assolellat, de l'edat del nen o nena (com més menuts més pipí)... Per exemple, si volem rentar cada dos dies i fem servir bolquers de dues peces, podem necessitar quatre protectors i dues dotzenes d'absorbents plans. Si fem servir tot en u, en caldran entre dotze i quinze.

Hi ha bolquers que són talla única i s'ajusten a totes les edats. Altres models tenen dues o tres talles, per tant els haurem de substituir a mesura que el nen creixi.

→ Val més no comprar tot el joc sencer fins que no estiguem segurs de quin model volem.

A menys bolquers, més freqüència de rentat i més deteriorament de la roba.

QUANTA ESTONA AGUANTEN

Qui hagi fet servir bolquers d'un sol ús superabsorbents pot haver canviat un bolquer fins i tot després de vuit hores. En el món dels de roba un ha de tenir clar que no absorbeixen tant. La mitjana de canvis és de 10 diaris les primeres setmanes, 8 fins als 12-18 mesos i 6 fins al final. No oblidem que hi ha nens més pixaners que altres, cadascú ha de trobar el que va bé per al seu cas.

A les nits, que és quan busquem que el bolquer aguantí més estona, podem afegir-hi compreses, o fer servir bolquers especialment absorbents (alguns fabricants tenen models per a nit).

→ Una estona després de mamar o prendre líquids solen fer pipí. Esperem a canviar-los a que l'hagin fet.

Si la criatura es fa pipí mentre som fora podem posar una compresa neta entre el bolquer i la pell i canviar tot el bolquer en arribar a casa.

COM ES RENTEN?

No hi ha una única manera. Minimitzar l'esforç i l'impacte ambiental i allargar la vida del bolquer és a les nostres mans:

- Llancem la caca al vàter i no a les escombraries. Per als més menuts, que la fan més líquida, podem fer servir un full protector (demanem-ne al venedor). La que hagi quedat al bolquer la podem esbandir amb un raig d'aigua i, si cal, un raspall (per exemple un raspall de dents vell).
- Per guardar els bolquers bruts mentre no els rentem, hi ha qui els posa en remull amb aigua freda i vinagre (o bòrax, o bicarbonat), qui els guarda en sec en una galleda tapada...
- Fer servir una màquina de rentar amb una bona eficiència energètica (la màxima és A) i que reguli el cabal d'aigua en funció de la càrrega.
- Barregem els bolquers amb la resta de la roba. Si tenen velcros, cordem-los per no fer malbé la resta de la roba.
- Descalcificar l'aigua deixarà la roba més neta i suau i conservarà millor la rentadora. L'aigua es pot escalfar mitjançant plaques solars. Contractem electricitat generada a partir de fonts sostenibles.¹
- Provem de rentar a diferents temperatures i escollim la més freda possible. A més d'estalviar energia la roba durarà més.
- No posar a la rentadora més sabó del necessari. Fer servir sabons ecològics o sense fosfats.² No fem servir suavitzants, fan malbé els teixits i en redueixen la capacitat d'absorció. Es poden substituir per bòrax o vinagre blanc. No fem servir lleixiu.
- Eixugar els bolquers estenent-los (l'assecadora fa malbé els teixits).
- Per treure taques: posar-hi sabó moll i deixar-les al sol mantenint el bolquer humit durant un o dos dies.

→ Cada bolquer és un cas. Els fabricants ens aconsellen amb les instruccions.

I QUAN JA NO ELS NECESSITI?

- Si estan en bon estat, passem-los a algun conegut o a botigues de segona mà.
- Si s'han fet malbé, separem les parts sintètiques i llencem-les al contenidor dels envasos. La resta la podem tractar com un residu de roba qualsevol (fer-ne draps, donar-la a recuperadors... o en últim cas tirar-la al contenidor del rebuig).

ON EN TROBO

En algunes botigues i fires de productes ecològics o per a bebès. Potser el més directe per a la majoria serà contactar amb els diversos importadors/distribuïdors; o bé en els enviaran a casa o bé ens diran on en podem trobar. No tots els distribuïdors tenen totes les marques ni tipus. A part, els fabricants venen a través d'internet.

No sabem de cap botiga de **segona mà** al nostre país (en altres sí). Podem mirar si en trobem en webs de compra-venda de segona mà. El boca orella entre gent que sigui o hagi estat usuària pot donar fruits. Els venedors també poden ajudar-nos a trobar-ne. ■

DISTRIBUÏDORS*	TELÈFON
Baby Emporium	938 949 867
Bebés Ecológicos	950 13 57 00
Crianza Natural	93 645 23 69
Ecopeque	91 413 28 00
El Osito Feliz	902 511 127
Instinto maternal	606 048 056
Món Petit	93 674 55 96
Planeta Bebé	606 048 056
Renacuajos	91 521 81 98
Can Masdeu	canmasdeu@moviments.net
Cranc Solutions	93 428 02 85
Farmaportu	944 722 487
Fundació Terra	93 601 16 36

* Els quatre últims només venen copes mensuals.

¹ Vegeu *Opcions* n. 13, secció *Eines*.

² *Opcions* n. 2, disponible a www.opcions.org/opcions/detergents.html.

Aprendre, per descomptat. Però, aprendre què?

La realitat segons els llibres de text

ECOLOGISTAS EN ACCIÓN-MADRID, REDACCIÓ D'OPCIIONS

La manera com de petits se'ns presenten les coses influeix decisivament en la visió que tindrem del món, de vegades durant tota la vida. Els llibres de text del sistema educatiu formal espanyol no expliquen que hi ha una pluralitat de visions, sinó que presenten la dominant en la nostra cultura com si fos "la" realitat.

- Un dels papers que té l'educació escolar és transmetre uns esquemes mentals a través dels quals els infants es formaran una visió i una opinió sobre el món que condicionarà la seva manera d'actuar-hi. Els llibres de text constitueixen una part d'aquesta educació, i són representatius del que la societat considera el coneixement més "seriós" i "objectiu".

La Comissió d'Educació Ecològica i Participació d'Ecologistas en Acción de Madrid ha realitzat un estudi per esbrinar quina visió del món transmeten els llibres de text del sistema educatiu formal espanyol. L'estudi analitza una mostra de més de 50 llibres, de totes les assignatures, dels cursos de 6è de primària i 1r de batxillerat, editats entre 1997 i 2002.

L'estudi conclou que no es transmet la idea que hi ha diferents visions del món, sinó que una d'elles —la dominant en la nostra societat occidental— **es presenta com "la" realitat**. Aquesta visió no "veu" molts dels factors més problemàtics de si mateixa, com sol passar, cosa que ens du a preguntar-nos: si no ensenyen a desxifrar les causes rellevants dels processos de destrucció de la vida, si no ajuden a descobrir els fils que mouen el món, si no faciliten una presa de decisions per a un món raonable i fins i tot just... quina és la funció dels llibres de text?

JO, EL CENTRE DE L'UNIVERS

En general els llibres mostren la natura, la Terra i la vida **subordinades a l'economia i al mercat**: *El major avenç ha estat l'ús de compostos hormonals sintètics per incrementar el pes del bestiar boví en explotació intensiva*.¹ Existeixen no pas poques evidències que alteracions com l'esmentada poden originar problemes greus de molts tipus,

però això no es reflecteix en els llibres de text. Tampoc no s'hi reflecteix la dependència que les societats humanes tenen dels sistemes naturals: *l'agricultura dels països pobres [està] antiquada i subjecta a les inclemències de la naturalesa*,² o *La tecnologia s'ocupa d'aportar els mitjans necessaris per satisfer les necessitats humanes*.³

També s'ignoren i **es menyspreen altres cultures**, pràctiques i economies. Les cultures que no són fortament depredadores són considerades com a *profundament endarrerides*.⁴

COM "ÉS" I COM "NO ÉS" EL MÓN

En general hi són invisibles aquelles **tasques que construeixen** la sostenibilitat, com crear la vida, desenvolupar-la, cuidar-la o mantenir la biodiversitat, mentre que hi estan sobrerrepresentades les activitats que **provoquen destrucció** i deterioració: grans infraestructures, guerra, velocitat, etc. Entre les moltes coses que no apareixen en els llibres de text, tenim els projectils reforçats amb urani, les aficions de baix impacte ecològic, el menjar escombraries, les persones homosexuals, les patents sobre les llavors, els amos i els mals de la televisió, el final del petroli...

La història és una història dels estats i del poder, per això els textos estan plens de mapes de fronteres que canvien, de noms de persones poderoses. Pot dir-se que no s'hi troba un concepte de la història ecolò-

Aquest article és un extracte de l'estudi *Libros de texto para rematar el planeta*, de la Comissió d'Educació Ecològica i Participació d'Ecologistas en Acción de Madrid, publicat en el número 43 de la revista *El Ecológista* (disponible a www.ecologistasenaccion.org).

¹ *Biología y geología* de 1r de batxillerat, Anaya 2002, p. 308.

² *Conocimiento del medio* de 6è de primària, Santillana 2002, p. 111.

³ *Economía* de 1r de batxillerat, Edebé 1998, p. 9.

⁴ *Historia contemporánea* de 1r de batxillerat, Santillana 2000, p. 278.

gica o la **perspectiva ecològica de la història**.

Les **posicions crítiques** amb el model de desenvolupament imperant apareixen només de forma molt esbiaixada: *El debat no és sobre comerç internacional (que pot ser molt positiu per a tothom) o sobre noves tecnologies (que són font possible de creativitat i de qualitat de vida), sinó com es fa la transició a l'era de la informació i a l'economia global.*⁵

PER FI JA SOM MODERNS!

La història, la ciència, la tècnica, fins i tot els valors morals, són contemplats des d'una perspectiva evolutiva que va, de manera inqüestionable, **de pitjor a millor**. La paraula *modernitat* legitima tot allò amb què és associada. *El factor empresarial constituiria el quart factor productiu que, juntament amb el desenvolupament tecnològic, permeten que els països o els sistemes econòmics reals segueixin una trajectòria de creixement cap a nivells de desenvolupament i benestar cada vegada majors.*⁶ En el passat se situa la barbàrie, l'esclavisme i la superstició, i en el present el progrés i el coneixement. Amb prou feines s'esmenten els límits que imposa el planeta o tot **el que empitjora**: l'aigua, l'aire, el sòl, la biodiversitat, la diversitat cultural, l'extensió del mantell vegetal, el desordre radioactiu o el genètic.

Si no ensenyen a desxifrar les causes rellevants dels processos de destrucció de la vida, si no ajuden a descobrir els fils que mouen el món..., quina és la funció dels llibres de text?

Les portades dels llibres, els gràfics, les fotos, els exercicis i els comentaris de pràcticament totes les matèries mostren una exaltació incondicional de la **tecnologia**, a vegades fins a extrems grotescos: *Gràcies a la tecnologia, durant la guerra del Golf els soldats dels EUA i d'altres països aliats sempre van poder menjar calent, i a qualsevol hora, a les trinxeres.*⁷ Es prediquen sistemàticament els aspectes positius i s'esquiven els negatius o perillosos. Els textos, igual que una part important de la societat, aposten per

la tecnologia com a solució dels problemes, sense plantejar que la conservació del medi o l'ètica hagin de condicionar el desenvolupament de la tecnologia; per exemple no es parla de l'accelerada deterioració atmosfèrica causada per l'elevat trànsit aeri ni dels milers d'africans assassinats per l'exploració del coltan, el mineral amb què es fabriquen les bateries de llarga durada per als telèfons mòbils i altres aparells electrònics.

SITUACIÓ DEL MEDI AMBIENT

En els llibres de text es parla de desenvolupament "sostenible", de "conservació dels ecosistemes", etc. No obstant això, en general no s'atorga cap gravetat als problemes ecològics i només es plantejen solucions individuals —*tots podem conservar els boscos a través d'hàbits ecològics com fer servir la mínima quantitat de paper, no fer-hi foc, no llençar-hi escombraries*—⁸ sense esmentar les causes d'aquests problemes, com ara el nostre model socioeconòmic, la lògica productivista que depreda incessantment els recursos naturals. Sovint es fa referència a solucions com apagar el llum, no llençar papers a terra, tancar l'aixeta o reciclar el paper, però no s'hi troben propostes orientades a capgirar aquesta lògica, com ara disminuir el trànsit o abstenir-se de menjar xocolatines de multinacionals depredadores per berenar.

De vegades es proposen solucions que, segons nombroses autoritats acadèmiques

—cada vegada més escoltades—, agreugen els problemes,⁹ i no s'esmenten, en canvi, les propostes d'aquestes autoritats: *L'aigua [...] és un bé escàs [...] i, a més, està desigualment distribuïda [...] Els qui en tenen més han de compartir-la amb els qui en tenen menys. Això es fa amb el transvasament, que és una xarxa de canals i canonades que duen l'aigua d'un riu cabalós a un altre de poc cabal.*¹⁰ De tant en tant es diuen directament **mentides**: *La biodiversitat actual en el nostre planeta és la major que mai hi ha hagut,*¹¹ o *La política dels governs s'ha preocupat sobretot per la conservació de l'atmosfera i les aigües, l'estudi de l'impacte de les activitats humanes, l'educació ambiental, els abocaments i les lleis que regulen el gaudi del medi ambient.*¹² ■

⁵ *Historia contemporánea* de 1r de batxillerat, Akal 2000, p. 479.

⁶ Vegeu nota 3, p. 75.

⁷ *Física i química* de 1r de batxillerat, SM 2001, p. 105.

⁸ *Lengua* de 6è de primària, SM 2001, p. 116.

⁹ Vegeu l'apartat El Context en el número 17 d'Opcions.

¹⁰ *Conocimiento del medio* de 6è de primària, Anaya 2002, p. 130.

¹¹ *Biología y geología* de 1r de batxillerat, SM 1997, p. 332.

¹² Vegeu nota 2 p. 141.

Treball

JORDI PANYELLA

En el número anterior vam parlar de la importància del principi d'equitat en l'economia alternativa. Una altra forma d'equitat és la igualtat d'oportunitats pel que fa al dret d'accés al treball. Aquest és l'aspecte que toquem en aquest article.

Fundació Engrunes Empresa d'inserció creada l'any 1982 amb 180 treballadors, 100 dels quals estan realitzant itineraris personalitzats d'inserció laboral. Es dediquen a la gestió de residus i a la construcció. La Maria, una de les educadores, ens explica que *treballem amb residus, coses que algú ha dit que ho són perquè ja no les vol, i en canvi nosaltres les estem valorant. Les recollim, les portem a una botiga i algú en compra. Crec que a la gent d'inserció, en un principi, els costa veure aquesta part; però un cop la veuen i diuen "mira, aquest moble podria funcionar", s'adonen que el residu té un valor. Bé, doncs es tracta que s'adonin del seu propi valor.* www.engrunes.org.

Empreses d'inserció laboral Són organitzacions empresarials, amb funcionament d'empresa, que tenen com a objectiu principal la contractació de persones provinents de l'exclusió per ajudar-los a recuperar o a aprendre uns hàbits que els permetin accedir al mercat laboral. A l'empresa s'inicia un procés acompanyat per professionals que creen un entorn laboral productiu que esdevé educatiu per a la persona. Aquesta persona signa el contracte laboral i un contracte personalitzat d'inserció, on es marca els objectius laborals i personals que vol aconseguir i que s'aniran revisant a mesura que hi vagi arribant.

El microobjectiu d'atendre persones en situació d'exclusió es complementa amb el macroobjectiu de denunciar i lluitar contra les condicions que generen aquesta exclusió.

Fundació Futur Empresa d'inserció barcelonina dedicada a la restauració (càterings, restaurants, menjadors escolars...). Principalment hi treballen persones que han estat privades de llibertat. Ofereixen un valor afegit a partir de la incorporació de productes de comerç just i de producció ecològica als seus serveis d'hosteleria. www.fundaciofutur.org.

JORDI PANYELLA

és periodista especialitzat en economia solidària. Ha coordinat la revista *Parrac*, és cap de redacció de la revista *Bretxa21* i membre del consell de redacció de *Nexe*.

Dignificació i autorealització

La Rosa, treballadora de **Fundació Futur**, diu que *prefereixo treballar, tinc dos nens i vull tirar-los endavant, guanyar-me la vida. Un antic company seu, en Mauri, deia que les feines a empreses d'inserció van molt bé a la gent que fa temps que està tancada a la presó, t'ajuden a enfrontar-te amb la societat. Quan surts d'allà [de la presó], surts atemorit pel que és el carrer.*

La Fina, directora de **Surt**, diu que el treball *no és realització, sinó que segueix sent la font, gairebé privilegiada, que tenim el 90% de la població per sobreviure. No vull dir que la feina no realitzi, però depèn de la feina que facis. No crec que s'hagi de mitificar. També explica que el procés el fan les persones, i l'objectiu és que les dones recuperin la seva valoració, fer-les conscients de les seves capacitats.*

Diversos moviments de l'economia social parlen del dret al treball com el dret a fer una activitat productiva amb què guanyar-se la vida. Aquesta activitat, amb la seva retribució (salari), permet mantenir un vincle més o menys dinàmic amb la societat, i és per això que es considera que ha d'estar a l'abast de tothom. Complementant aquesta visió, n'hi ha una altra, present al món cooperativista, que entén el treball com l'única arma a les mans de les classes populars (desposseïdes) per transformar la realitat.

El model econòmic capitalista exclou del mercat laboral els qui considera no 100% productius: els qui treballen més a poc a poc, els qui han patit drogoaddicció... Per a l'economia alternativa, en canvi, un dels elements d'igualtat és garantir que ningú es quedi arraconat pel fet de no ser "la persona més capaç de...", o bé procurar que la feblesa no impedeixi a ningú exercir el dret a guanyar-se la vida. Per aconseguir-ho, una de les fórmules que hi ha són les **empreses d'inserció laboral**. Són empreses que contracten persones

excloses amb l'objectiu d'incorporar-les al mercat de treball convencional. Aquestes persones, així, podran recuperar uns hàbits i una remuneració que complementarà el seu procés cap a l'exercici del ple dret a la ciutadania. Segons l'empresa d'inserció **Engrunes**, es tracta de *buscar sortides a una necessitat que s'ha creat en la societat.*

Aquestes empreses veuen en el treball remunerat una possibilitat de **dignificació i d'autorealització** de la persona, i un dels seus trets diferenciadors és la **motivació**. Però també tenen clar que l'aspecte laboral forma part d'un procés d'inserció més global: tal com ens explica l'**Associació Surt**, *quan parlem d'inserció, parlem de moltes més coses (mediació, suport terapèutic...).*

Però la **Fundació Futur** ens alerta que *avui l'habitatge desvirtua els sous*. Tenir una feina ja no garanteix sortir de la pobresa. Aquesta precarització també afecta la llibertat de les persones perquè dificulta les possibilitats d'escollir (feina, habitatge,...). Per això, es proposa la **renda bàsica de ciutadania**.

Associació Surt És una associació que es dedica a l'orientació i formació per afavorir l'entrada o l'apropament al mercat laboral de les dones que pateixen exclusió o estan en risc de patir-ne. Anualment atenen entre 700 i 800 dones, i tenen programes i recursos que donen una resposta molt personalitzada a cada una d'elles. www.surt.org.

Renda bàsica de ciutadania (RBC) És un ingrés pagat pel govern a cada membre de ple dret de la societat, fins i tot si no vol treballar de forma remunerada, sense prendre en consideració si és ric o pobre o, dit d'una altra manera, independentment d'altres possibles fonts de finançament que tingui i sense importar amb qui convisqui. La RBC es marca a partir del llindar de la pobresa (50% de la renda per càpita d'un país). A Catalunya correspondria a uns 6.000 euros l'any.

Una RBC proporcionaria a tothom una quantitat suficient per sobreviure. Així, les activitats d'una persona (el vincle mitjançant el qual participa en la societat), siguin remunerades o no, deixarien d'estar condicionades per l'obligació de satisfer les necessitats bàsiques, i podrien ser les que més realitzessin aquesta persona o les que més li facilitessin posar en pràctica les seves aptituds, coneixements o desitjos. www.redrentabasica.org.

Motivació

En Manuel treballa a **Dimas**, on contracten persones privades de llibertat. *Volia treballar per ajudar econòmicament la meua família i per poder estar en llibertat. La nostra llibertat depèn de que l'empresa vagi bé, per això ens hi fem al màxim.*

En Manuel, director de la Fundació Futur, considera que la motivació per treballar rau en el fet que és molt diferent treballar quan saps que algú s'aprofita de la teua feina interessadament per maximitzar una acumulació de capital, que quan saps que ningú se n'aprofita i que col·labores en un projecte amb finalitat social. El mateix diu en Ferran, educador d'**Engrunes**, per a qui la motivació és el compromís i saber que formes part d'un projecte en què ajudes i reps. *Entens que el llindar de l'exclusió és molt fràgil, avui et sents "normal" i demà pots passar a formar part de les bosses d'exclusió.*

sesamo
menjar sense bèsties

**CUINA VEGETARIANA
per a GOURMETS**

Sopars a la carta i menú al migdia

C/ Sant Antoni Abat, 52 - BCN tel. 93 441 64 11
 ◆ Sant Antoni (L2) www.sesamo-bcn.com
 Obert de 13 a 17h i de 20 a 1h. Tancat diumenge al migdia i dimarts.

EcoHABITAR

Alternativas para formas de vida más conscientes

Revista de Bioconstrucción, Permacultura, Tecnologías Alternativas y Vida Sostenible

Puedes encontrarla en tiendas especializadas, o

SUSCRIBETE

Tel: 978 78 14 66 - Fax : 978 78 14 77 - Correo E: suscripcion@ecohabitar.org

**Vols conèixer *Illacrua*
la revista de contrainformació i alternatives?**

 Envia'ns les teves dades per correu (postal o electrònic) i rebràs una *Illacrua* gratuïta

Nom.....
 Adreça.....
 Població.....
 DP.....Tel.
 a/e

***Illacrua*, Actualitat i Alternatives**
 Via Laietana, 45, esc. B, pral. 2ª. 08003 Barcelona,
 Tel. i fax: 93 552 98 79; illacruasecretaria@hotmail.com

51%ONG
www.som51.com

...refresc. cola. guaranà.
 natural. ecològic. comerç just...

...51% de los beneficios per a projectes solidaris

...el refresc natural de cola amb guaranà, suc de llimona
 y sucre ecològic de comerç just

futur
restauració sostenible

Catering i Restaurants
 Productes biològics
 Menús vegetarians
 Comerç just
 Vaixella biodegradable
 Recollida selectiva
 Reinserció laboral

Fundació Futur · Hércules, 3 · Barcelona 08002 · 93 302 19 27
 catering@fundaciofutur.org · www.fundaciofutur.org

intercooperació econòmica
Cooperativa de consum i treball

Serveis propis per a cooperativistes	Assegurances Diner ètic i solidari Comercialització d'energies renovables Cobxe compartit	Promoció del mercat social
--------------------------------------	--	----------------------------

Tamarit, 119, escala B, entresòl 2a - 08015 Barcelona
 Telèfon 934 250 688 - Fax 934 260 120
 a/e: arccoop@pangea.org - www.arccoop.coop

Contra la mitologia del creixement il·limitat

ÓSCAR CARPINTERO

Aconseguir un creixement infinit en un planeta amb recursos i territori finits és impossible. En aquesta ocasió és un economista qui ens recorda aquesta obvietat tan sorprenentment (o no) ignorada, i ens aclareix que l'anomenada *desmaterialització* de l'economia no equival a deixar de consumir recursos materials.

► *Les coses òbvies han de ser emfatitzades perquè s'han ignorat durant molt de temps*, recordava Nicholas Georgescu-Roegen, un dels pares de l'economia ecològica, al començament de la dècada dels setanta. I recordar *les coses òbvies* era cridar l'atenció sobre la impossibilitat d'assolir un creixement infinit en un planeta amb recursos i territori finits. El geofísic King Hubbert va publicar fa més de tres dècades diversos càlculs per demostrar que la civilització industrial havia consumit, en poques dècades, recursos procedents de l'escorça terrestre (carbó, petroli, ferro, coure...) a un ritme i en unes quantitats molt superiors a tota la història anterior de la humanitat. El creixement econòmic ha esperonat aquestes voluminoses extraccions d'uns recursos que, per definició, són exhauribles o no renovables a escala humana. L'economia convencional, no obstant això, oculta i minimitza aquesta impossibilitat física en mesurar l'activitat econòmica en termes monetaris (amb el producte interior brut). Només d'aquesta manera, sense cap referent *físic*, és possible parlar de creixement indefinit, com si es tractés dels fons en un compte corrent.

La mitologia econòmica del creixement ha proposat des de fa uns quants anys un nou argument, una mica més elaborat però igualment fal·laç: la *desmaterialització*. Se suggereix que, fruit del creixement del sector serveis, de l'aparició de noves substàncies sintètiques més lleugeres (PVC, fibra de carboni, etc.), com a substituïts del ferro o del coure i de la irrupció de la nova economia "digital" (ordinadors, internet, mòbils...), els recursos naturals han deixat de ser un problema. Ens trobaríem, per tant, davant d'un creixement "desmaterialitzat", davant d'un augment de la produc-

ció de béns i serveis que cada vegada utilitzen menys recursos naturals.

És realment cert, això? Hi ha dades que en fan dubtar. D'una banda, sota la rúbrica de "serveis" trobem activitats tan exigents en recursos com el transport, el turisme o certs serveis comercials, bancaris o socials. De la mateixa manera s'observa que, sovint, les exigències en recursos naturals dels nous materials són molt superiors a les de les "velles" matèries primeres. I respecte als moderns serveis informàtics i de telecomunicacions, convé saber que diversos estudis recents apunten que la fabricació dels ordinadors exigeix usualment l'extracció massiva de substàncies com el germani o el columbi. Un ordinador pot arribar a requerir més de 700 substàncies diferents l'obtenció de les quals implica mobilitzar conjuntament entre 16 i 19 tones de materials: això és, *diversos milers de vegades el pes d'aquest ordinador*. I encara que és veritat que les noves tecnologies tenen una sèrie d'avantatges indubtables (socials, laborals, obtenció ràpida d'informació, etc.), el cost físic de producció i consum que tenen no permet confiar que la seva generalització hagi de ser la solució màgica a la deterioració ecològica. Més aviat, per desgràcia, passa el contrari. Gairebé tots els indicadors físics segueixen creixent any rere any en termes absoluts.

En aquestes alçades de la nostra història, sembla mentida que encara creguem que la solució dels problemes econòmics i ecològics passa per assolir taxes constants i duradores de creixement en la producció de béns i serveis en els països rics. Si seguim així, haurem de donar la raó a Georgescu-Roegen quan vaticinava que l'espècie humana sembla decidida a tenir una existència curta però extravagant. ■

ÓSCAR CARPINTERO

és doctor en Economia i professor d'Economia Aplicada de la Universitat de Valladolid. És autor, entre altres publicacions, dels llibres *El metabolismo en la economía española: recursos naturales y huella ecológica (1955-2000)* (Fundación César Manrique, 2005) i *Entre la economía y la naturaleza* (Los Libros de la Catarata, 1999).

Un passeig per l'escola del rebuig

Anem al mercat?

ERIC BACHS

Mentre les grans empreses de les *ciències agrícoles* segueixen esgrimint la fam al món com a justificació per a la seva recerca de varietats “més productives” -més monopolitzades, en realitat-, en conjunt llencem bona part del menjar que produïm. És una realitat que ens agrada tan poc que la seguim amagant. Alguns col·lectius treballen per fer evident el fenomen, i demostren que el menjar que es llença pot alimentar molta gent.

► Arribo al mercat, avui faig tard, ja tanquen. Reconec en Diego i la seva dona, els equatorians, estan acabant de preguntar a les parades. Ja no deu quedar res per a mi, me'n vaig directament cap als contenidors. Hi trobo la Marta, l'okupa de la plaça de sota, i la Charo, la pensionista.

- Hola Marta, res interessant per aquí?

- Hi ha set o vuit sacs de taronges, una pila de carbassó i més de 30 paquets d'enciams iceberg amb les seves safates de porexpan. No ens els acabarem pas...

La Marta es lamenta que han llençat de qualsevol manera dues caixes de 24 iogurts de fruita que caduquen demà, els iogurts s'han esbotzat i han embrutat tota la verdura; s'haurà de netejar o es farà malbé. Sempre els demanem que ho deixin a part si està en bon estat, però rarament ho fan. Deu ser que no tenen temps o què?

Arriba en Jaume, un que passa dels cinquanta, eternament aturat. Diu que anirà al súper a un quart d'onze, l'hora que surten les caixeres cada dia; ahir van llençar molts brics de llet i molta fruita. La Marta se'n va, diu que passarà per la botiga de pa, sempre se n'endú alguna barra i si hi ha sort alguna pasta. Són les vuit tocadetes, faig via per arribar a la verduleria de la Carme.

- Hola Carme, que tens alguna cosa per a mi, avui? Ah mira, una caixa de peres madures. Genial, faré una macedònia amb les taronges del mercat!

La Carme fa mala cara perquè troba que avui m'ha donat poca cosa. Em demana que m'esperi un moment i treu de la nevera pebrots verds, kiwis i un parell de coliflors massa arrugades per vendre, pensava endur-s'ho a casa.

- Moltes gràcies Carme, però si tu pensaves aprofitar-ho ja m'està bé, el que em fa ràbia és que es llenci. Gràcies per les peres, fins demà.

Persones de pocs recursos econòmics, pensionistes, immigrants, estudiants, grups de monges, okupes, col·lectius socials àcrates del consum, aturats... esdevenen usuaris recurrents a les portes del darre dels mercats, supermercats, forns de pa i centres de distribució. L'objectiu pot ser estalviar diners, aprofitar recursos o criticar el sistema de producció alimentària.

Aprofitar els excedents alimentaris destinats a ser llençats, el que es coneix per “reciclar menjar”, es pot convertir en un acte quotidià. És caritat? Des del debat social es qüestiona el model alimentari. La xarxa de col·lectius socials *Food, not bombs* (Menjar, no bombes), amb branques ja per tot el món, intenta fer visible

des de principis dels 80 una relació evident entre el model de sobreproducció i rebuig permanent, l'exclusió social i el poder;

Moltes normatives de mercats i supermercats impedeixen recuperar menjar. Mal negoci o mala imatge?

invertint diners en bombes en lloc d'atendre les necessitats humanes, [els governs] perpetuen i exacerben la violència de la pobresa en la nostra societat, diuen. Es dediquen a distri-

ERIC BACHS

és membre del col·lectiu La Txirivita.

PER A MÉS INFORMACIÓ

txirivita@moviments.net
laollamovil@yahoo.es
www.foodnotbombs.net

Aquesta esplanada sembla un camp a punt de llaurar, però en realitat és un gran munt de fruita; a la segona foto se'n veu un primer pla. A la dreta, un camió n'hi aboca més.

buir gratuïtament menjar reciclat entre gent amb pocs recursos. Experiències similars arrenquen a Barcelona l'any 2000: La Txirivita i L'Olla Mòbil són col·lectius

itinerants de cuina popular amb discursos similars. Recuperen menjar que s'havia llençat, el cuinen i l'ofereixen, calentet, des del carrer.

M'encanta anar per camins en bicicleta. Un dia passejava per una zona de fruiterars, i de sobte vaig sentir una pudor molt intensa. Vaig voler seguir-la per esbrinar d'on venia, i em va portar cap a una bifurcació a la dreta, amb roderes de camió. Poc més enllà vaig veure un camió que abocava un carregament de peres i préssecs sobre una esplanada immensa, ja plena de fruita triturada. Just al darrera una compactadora l'aixafava amb el corró perquè la fruita no es pogués recuperar i el següent camió pogués abocar-ne més.

Vaig llençar un interrogant al conductor del camió que esperava torn i, com si res, em va respondre: *Això és la retirada. Europa ens paga 10 caixes per cada 100 que en venem, a més bon preu que si les venem per fer-ne sucs, a condició que desapareguin, que no les entrem al mercat.* Jo devia fer cara de no entendre res. *No t'escandalitzis, home. En produïm massa, si no la llencéssim baixarien encara més els preus, i llavors de què viuríem?* Segons sembla, de vegades llencen la fruita en aquesta mena de "cementiri" i de vegades la porten a plantes de compostatge.

Es calcula que es pot arribar a malbaratar fins a un 40% de la producció alimentària mundial.¹ Segons la FAO, la biotecnologia pot ser una ajuda significativa per satisfer les necessitats [alimentàries] de la creixent i cada vegada més urbanitzada població en el nou mil·lenni.² Com es pot parlar de manca

d'aliments al món si constantment tenim evidències de malbarataments socialment acceptats —si bé amagats sota l'estora? Cal seguir apel·lant, de mà de la indústria genètica i la farmacèutica, al debat sobre els rendiments de producció? És il·legítim aprofitar el que la societat desestima?

Demà fem dinar per a 200 persones. La Plataforma Transgènics Fora! ha muntat unes jornades reivindicatives al Parc de la Ciutadella i ens va demanar de fer un dinar popular de clausura. És divendres a la tarda, anem a Mercabarna; és el millor dia perquè fins dilluns no obren i llencen tota la verdura i fruita que no aguanta tres dies més. Els contenidors estan plens; amb tot aquest menjar podríem alimentar un barri sencer.

Aparquem la furgoneta i comencem a carregar caixes; en menys d'un quart ja la tenim quasi plena. Se'ns acosten dos agents de seguretat privada i ens prohibeixen agafar res dels contenidors. Els expliquem que treballem en un col·lectiu social i que no fem cap ús lucratiu d'aquest menjar, simplement l'aprofitem abans que es faci malbé. Es mostren intransigents i ens fan fora del recinte.

Moltes normatives de mercats i supermercats prohibeixen l'accés als contenidors i impedeixen recuperar menjar. Mal negoci o mala imatge? ■

TAMBÉ EN PARLEN

Los espigadores y la espigadora (*Les glaneurs et la glaneuse*), d'Agnès Varda (França, 2000). És un documental poètic molt recomanable en el que aquesta madura autora francesa recorre amb la càmera digital el món de les deixalles i els que les recuperen, i també els soterranis de la consciència social. Disponible en DVD a Sherlock Films, 91 591 29 68 (en castellà i francès).

Contra la fam i la guerra, d'Arcadi Oliveres (Angle Editorial, 2004). Un llibre que il·lustra la incongruència de senyalar la falta de productivitat o producció com a causa de la fam, amb una mirada permanent sobre la despesa militar.

Una paella que està cuinant La Txirivita

¹ Jorge Riechmann: *Cuidar la T(t)ierra*. Icaria editorial, 2003.

² www.fao.org/biotech/stat.asp.

10-11 juny 2006. Parc de la Devesa de Girona

eco.sí

Alimentació bio
Salut natural
Teràpies alternatives
Estètica natural
Consum responsable
Reciclatge
Bioconstrucció
Energies renovables
Defensa ambiental

Mercat de verdures
i fruita ecològica

Fira de la cultura ecològica a Girona

Una fira pont amb
la Catalunya Nord
(sud de França)

informació:
www.eco-si.org
972 911 371
info@eco-si.org

Organitza:
eco.sí

ecoespai
www.ecoespai.com

Àrea de Medi Ambient i Sostenibilitat

Entrada gratuïta

Ajuntament de Girona

BioCultura

Fira de
les alternatives
i el consum responsable

tercerasetmanade
gastronomiabiològica
a Barcelona

mama
terra
Festival ecològic de la infància

ENTRADA GRATUÏTA
BioCultura

OBSEQUI PER ALS LECTORS DE LA REVISTA

Opcions

5 EUROS

LES FOTOCÒPIES D'AQUESTA ENTRADA NO SÓN VÀLIDES

BARCELONA 2006
DEL 5 AL 8 DE MAIG
PALAU SANT JORDI

**ALIMENTACIÓ
BIOLÒGICA**
SALUT
COSMÈTICA
TERÀPIES
HIGIENE
BIOCONSTRUCCIÓ
TURISME RURAL
ECOLOGIA
ENERGIES

INFORMACIÓ

www.biocultura.org

Tel: 935 800 818

Fax: 935 801 120

Email:

biocultura@vidasana.org

Email premsa:

redaccion@vidasana.org

ORGANITZA ASSOCIACIÓ VIDA SANA

